

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК 070(1-651.1)(477+100)

ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Декан Інна САВИЦЬКА Марина НАВАЛЬНА

“ ” 2023 р. “ ” 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ФАКТІВ АГРЕСІЇ НА ТЕРИТОРІЇ
УКРАЇНИ ЗАХІДНИМИ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ У ПЕРІОД 2022-2023рр.»

Спеціальність 061 Журналістика

Освітня програма Журналістика
Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
Гарант освітньої програми

доктор філол. наук, професор Марина НАВАЛЬНА

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи
доктор філол. наук, професор Світлана ХАРЧЕНКО

Виконав Анастасія ВЕГНЕР

КНІВ 2023

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІНТЕРНЕТОВИЙ МЕДІА-ПРОСТІР ЗАХОДУ	
1.1. Система західних інтернет-медіа.....	8
1.2. Правовий статус інтернет-медіа Заходу.....	26
1.3. Західні медіа в Україні й українські медіа на Заході.....	36
РОЗДІЛ 2. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ДИСКУРСІ ЗАХІДНИХ МЕДІА: ТЕМАТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ, МОВНА ЕКСПЛІКАЦІЯ «THE NEW YORK TIMES», «DER SPIEGEL», «BBC»	
2.1. Проблематика та динаміка публікацій.....	50
2.2. Проросійські наративи в західних медіа.....	71
2.3. Лексичні маркери публікацій про російсько-українську війну.....	78
2.4. Заголовки публікацій про російсько-українську війну: визначальні риси, (не)емоційність, структура.....	85
РОЗДІЛ 3. ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА І СТАНДАРТИ У ВИСВІТЛЕННІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ЗАХІДНИХ МЕДІА «THE NEW YORK TIMES», «DER SPIEGEL», «BBC»	
3.1. Московська дезінформація про Україну в західних медіа.....	90
3.2. (Не)дотримання балансу думок у висвітленні війни.....	92
ВИСНОВКИ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100

ВСТУП

НУБІП України

В умовах швидкого розвитку Інтернету з його доступністю та повсюдністю, особливої уваги та актуальності набуває потенціал мереживих медіа, які мають вирішальне значення для надання

НУБІП України

громадськості важливої суспільно-значущої інформації, формування громадської думки. Специфіка Інтернету дозволила організувати регулярне інформаційне мовлення на широку світову аудиторію, завдяки

НУБІП України

чому робота ЗМІ стала ще ефективніше. Завдяки оперативному та сучасному каналу поширення інформації, західні медіа впливають на уряд,

НУБІП України

здійснюють реформи і навіть впливають на інші держави. Так, сьогодні тема війни та російських злочинів проти України підіймається у провідних медіа

НУБІП України

світу, що може допомогти ходу війни на користь України. З іншого боку західні медіа можуть спрямувати світову спільноту у невірне інформаційне

НУБІП України

русло, значно спотворюючи інформацію. Отже, для з'ясування специфіки поширення інформації про війну в Україні провідними медіа світу нами

було здійснено теоретичне та практичне дослідження відомих західних інтернет-медіа, бо ми вважаємо, що зазначена тема є дуже актуальною та не

досить дослідженою.

НУБІП України

Мета дослідження – дослідити особливості висвітлення російсько-української війни західними інтернет-медіа у період 2022-2023 рр.

Для досягнення даної мети були поставлені такі **завдання**:

НУБІП України

– розглянути систему західних інтернет-медіа в сучасному інформаційному просторі;

– з'ясувати правовий статус західних інтернет-медіа;

– визначити специфіку функціонування західних медіа в Україні й українських медіа на Заході;

НУБІП України

– дослідити особливості висвітлення російсько-української війни в дискурсі західних медіа;

– проаналізувати принципи (не) дотримання журналістської етики і стандартів у висвітленні російсько-української війни в західних інтернет-медіа.

Об'єкт дослідження: західні інтернет-медіа на прикладі «The New York Times», «Der Spiegel», «BBC».

Предмет дослідження: особливості висвітлення фактів агресії на території України західними інтернет-медіа у період 2022-2023 рр.

Аналіз джерел. Поняття «західні медіа» вивчалось багатьма дослідниками, але й досі не прийшли до єдиного висновку, які медіа входять

до цього загального поняття. Поняття «західні медіа» в українських медіа досліджувала Ю.Козир та О.Євтушенко на прикладі аналізу новинних медіа

Досліджували тему висвітлення війни західними медіа більше журналісти

Наприклад, «Не кількістю, а якістю. Як змінилися згадки про війну в Україні

в західних медіа» Я. Железняк або «Як журналісти та ЗМІ висвітлюють

війну в Україні» П. Андрусечко, «Важкі танки для України: знято табу». Що

писали ЗМІ світу про війну РФ в Україні» М. Поліщук, «Як іноземні ЗМІ

висвітлюють війну росії в Україні та що ми маємо їм донести» Н.Кур'яти.

Проблема в тому, що більш детальних та великих досліджень не було

знайдено. Тому тема залишається актуальною і потребує подальшого

дослідження. Багато закордонних дослідників також вивчали і

продовжують вивчати систему західних медіа з різних точок зору.

Наприклад, американський політолог і дослідник міжнародних відносин

Джозеф С. Най (Joseph S. Nye), Ден Гілмор (Dan Gillmor) американський

дослідник медіа Роберт МакЧесні (Robert McChesney). Вони досліджували

інтернет-журналістику та її вплив на демократію, залежність від політичних

сил.

Метод і методологія проведеної роботи. У першому розділі роботи

було застосовано теоретичний аналіз літературних джерел, включаючи

наукові статті, звіти та інші джерела, у тому числі офіційні документи, такі

як закони, нормативні акти, правила та регуляції, які стосуються системи західних інтернет-медіа та їхнього правового статусу. Це допомогло отримати огляд сучасного стану досліджуваних питань та з'ясувати обов'язки та відповідальність західних медіа перед законом. Аналіз статистичних даних дозволив визначити популярність та вплив конкретних медіа. Порівняльний аналіз в теоретичній частині розділу було використано для порівняння системи західних інтернет-медіа з системами інших країн, щоб виявити відмінності та схожості у правовому статусі та функціонуванні. У практичній частині застосовано метод моніторингу та аналізу контенту західних інтернет-видань, дослідження їх історичного контексту формування, порівняльний метод для порівняння матеріалів за різні роки (2022 та 2023 рр.) та у різних країнах, метод синтезу та узагальнення використано для формування кінцевих висновків та висновків до розділів.

Наукова новизна на тему висвітлення війни в Україні західними медіа полягає в тому, що воно досліджує актуальну та складну проблему з погляду того, як вона сприймається та представляється західними інформаційними джерелами. Загалом, новизна дослідження на цю тему полягає в його актуальності, спрямованості на вивчення важливого міжнародного конфлікту та впливу ЗМІ на сприйняття цього конфлікту на міжнародному рівні.

Практична значення одержаних результатів: висновки і рекомендації, що містяться в роботі, можуть бути використані з метою подальшого дослідження.

1) Міжнародна перспектива вивчення особливостей структури та правового статусу відомих західних медіа, дослідження особливостей висвітлення тем та використання засобів впливу, дієвого мовного інструментарно, може розкрити, як журналісти та редактори формують

інформаційний наратив, що дозволить покращити структуру функціонування українських інтернет-ЗМІ

2) Вплив ЗМІ: дослідження висвітлення війни західними ЗМІ може допомогти зрозуміти іноземне бачення на події в Україні, виявити можливі інформаційні та пропагандистські аспекти конфлікту та визначити їх впливу на світову арену.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (83 найменування). Загальний обсяг роботи – 110 сторінок. Роботу проілюстровано 4 таблицями, 22 зображеннями, інфографікою. В першому розділі було розглянуто систему західних інтернет-медіа, їх правовий статус, специфіку функціонування західних медіа в Україні й українські медіа в західних. Другий розділ присвячений особливостям висвітлення російсько-української війни в дискурсі західних медіа. У розділі досліджується тематична спрямованість, мовна експлікація, наявність російських наративів. Третій розділ розглядає дотримання журналістської етики і стандартів у висвітленні російсько-української війни в західних медіа, підіймає питання московської дезінформації про Україну та демонструє моменти недотримання балансу думок у висвітленні війни.

Перелік умовних позначень

ЗМІ – Засоби масової інформації

MIT – Massachusetts Institute of Technology

ІМІ – Інститут масової інформації

PRX – Public Radio Exchange

NPR OECF – Організація економічного співробітництва та розвитку,
(англ. Organisation for Economic Co-operation and Development)

УНІАН – Українське Незалежне Інформаційне Агентство Новин

NPR – National Public Radio

DW – Deutsche Welle

DPA – Die Deutsche Presse

ТСН – телевізійна служба новин

США – Сполучені Штати Америки

РВС/РС – радіо «Вільна Європа»

NV – New Voice

РОЗДІЛ 1.

ІНТЕРНЕТОВИЙ МЕДІА-ПРОСТІР ЗАХОДУ

1.1. Система західних інтернет-медіа

Створення глобальної мережі Інтернет стало причиною виникнення нового популярного виду інтернет-журналістики, яка сьогодні є одним з найпопулярніших медіа, що має свою специфіку, продиктовану особливостями створення і поширення медіа-продукту в інформаційному середовищі комп'ютерних мереж. Цікаво зазначити, що на думку українського дослідника М. Чабаненко інтернет-журналістика – це «журналістика, яка використовує інтернет як робочий інструмент для виконання сучасної журналістської діяльності, як простір для надання інформації та як джерело інформації» [1, с. 40]. Сьогодні засоби масової інформації, які поширюють новини в інтернеті, стають найзатребуванішими у всьому світі. Наприклад, за результатами сучасних досліджень аудиторія інтернет-медіа є найбільшою в США. Причому, 86% американців отримують новини через інтернет зі смартфона, комп'ютера або планшета. Вже у 2021 році кількість таких користувачів зросла приблизно до 5 мільярдів (див. рис. 1.1.) [2].

Соцмережі також стають важливою частиною кожного сучасного інтернет-видання. Статистика інтернет-користувачів у Сполучених Штатах Америки (рис. 1.1.) [2] демонструє, що кількість користувачів соціальних мереж постійно зростає. Це свідчить про те, що більшість американців, які користуються інтернетом, також мають профілі в соціальних мережах, через які отримують новини. Для багатьох американців соціальні мережі стали головними платформами для отримання новин, масової інформації та розваг. Завдяки прогресу в технологіях видавці можуть тепер точніше спрямовувати свій контент до цільової аудиторії, враховуючи їх попередню активність і взаємодію. Це призводить до надання користувачам більш

релевантного контенту, який краще відповідає їхнім інтересам, що сприяє подальшій взаємодії.

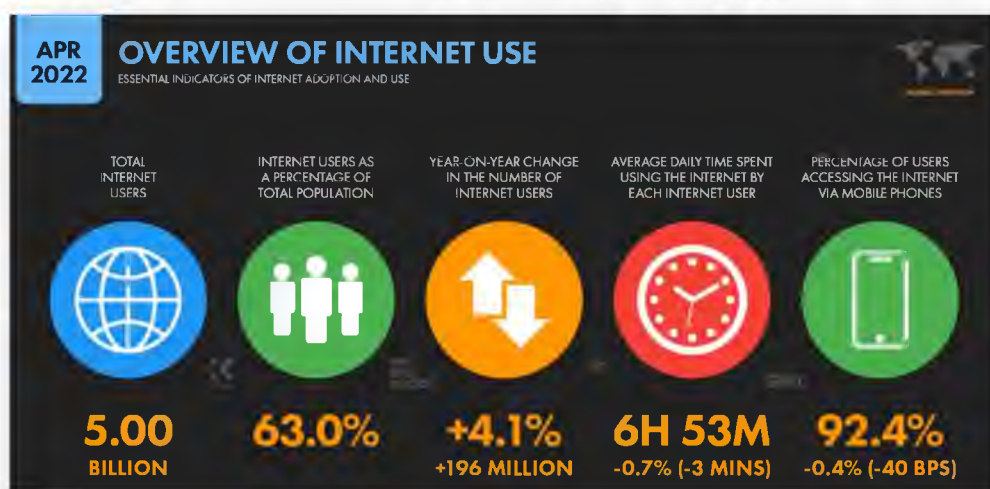

Рис. 1.1. Дослідження популярності інтернет-джерел отримання інформації в США [2]

Тенденція популярності інтернет-медіа, починаючи з 2019 року, починає прослідковуватися також в Європі (рис. 1.2) [3]

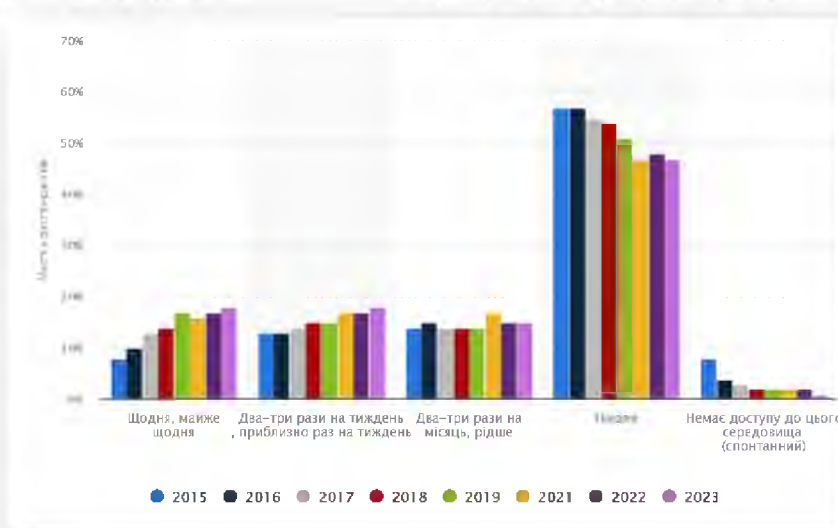

Рис. 1.2. Порівняльна статистика використання європейських інтернет-медіа з 2015 по 2023 рр.

Протягом останніх кількох років телебачення в західних країнах залишається найпопулярнішим масовим засобом інформації. Станом на

2022 рік 81% опитаних осіб зазначили, що вони регулярно дивляться телевізор. Станом на 2022 рік, 77% європейців щодня або майже щодня дивилися телевізор. Країни з найвищою активністю глядачів телевізора – це Болгарія та Італія, де 88% населення щодня дивилися телевізор.

Втім, інтернет та соціальні мережі стають все важливішими в епоху цифрових технологій. У 2019 році понад дві третини європейців використовували інтернет щодня, що значно більше, ніж 8 роками раніше. У Люксембурзі, Німеччині, Фінляндії та Швеції інтернет-ЗМІ є найбільш популярними. Так, за статистичними даними, приблизно дві третини респондентів майже не використовують телевізори. Крім того, в Швеції зросла популярність перегляду телебачення онлайн, особливо серед молодших груп населення. Після телебачення та інтернету, радіо вважається четвертим за важливістю засобом масової інформації в європейських країнах. За даними опитування, використання радіо зменшилося до 43% людей у 2022 році, проте радіо має найвищий рівень довіри серед інших медіа – 57% європейців довіряють цьому джерелу інформації у 2021 році. Радіо було особливо популярним у Словенії та Ірландії, де 66% і 65% населення відповідно відзначили, що вони щоденно слухають радіо. У порівнянні з іншими засобами масової інформації, письмова преса має найменше охоплення. Наприклад, у Нідерландах лише близько 40% людей були охоплені газетами у 2019 році, що є менше, ніж 66,5% у 2010 році. Подібний тренд спостерігається в Норвегії. У 2009 році норвежці витрачали 25 хвилин щодня на читання газет, але десять років потому ця цифра скоротилася до дев'яти хвилин. Старші вікові групи мають більшу схильність використовувати друковані медіа, зокрема, особи віком від 67 до 79 років. Як підсумок, темпи розвитку інтернет-ЗМІ в західних медіа характеризуються щорічним приростом, про що говорить статистика [3].

Деякі дослідники (Ц. Ван Елст, Г. Тесен, С. Волгрейв) вказують на важливість тону медіа. Який поширює новину. По-перше, він повинен

викликати довіру. По-друге, важливу роль грає тип медіа. Так, телебачення, завдяки своїм візуальним характеристикам, досягає відповідного ефекту набагато швидше, ніж, наприклад, періодичні видання. У той же час максимального ефекту досягає інтернет-медіа, яке має можливість об'єднати всі засоби впливу: звук, візуальну картинку, текст, інфографіку тощо [4]. Сьогодні система західних інтернет-медіа включає в себе різноманітні видання, портали, блоги та інші джерела новин та інформації, що оприлюднюються в інтернеті і орієнтовані на аудиторію в країнах Заходу, таких як Сполучені Штати, Канада, країни Європи та інші.

Дослідники зазвичай поділяють на наступні категорії, які зустрічаються на західному медіаринку [5]: онлайн-версії класичних ЗМІ, такі як газети та телеканали; самостійні онлайн-видання, які були створені спеціально для інтернету; цифрові ЗМІ, які поширюються у форматі PDF; інформаційні портали, які є великими веб-сайтами з новинами; інтернет-радіо та інтернет-ТВ, які надають відео-або аудіоогляди і транслюють телевізійні чи радіо-канали; інформаційні агентства, які спеціалізуються на оперативному поширенні новин; агрегатори новин, такі як Google News, які дозволяють переглядати новини з різних джерел; соціальні медіа, включаючи блоги та мікроблоги; спеціалізовані тематичні веб-сайти, які фокусуються на конкретних темах або представляють новини з певних областей, а також веб-сайти організацій.

Відомими західними медіа є «Washington Post» і «Fox News» у США, «The Times», «The Daily Mail» і «Daily Express» мають велику аудиторію у Великій Британії, «Der Spiegel» і «Die Welt» у Німеччині, «Le Figaro» у Франції і «La Stampa» в Італії (див. табл. 1.1.) [6].

Табл. 1.1. Відомі західні ЗМІ

Назва	Тип ЗМІ	Тема	Спосіб поширення
POLITICO	Американська медіа-організація в галузі політичної	Охоплює теми політики й урядування	Контент поширюється через телебачення,

	журналістики, що базується в Арлінгтоні, Вірджинія	що в штаті	Сполучених Штатах Америки і на міжнародному рівні.	Інтернет-газету «The Politico» та радіо.
CNN	Одна з провідних телерадіокомпаній світу, телевізійне агентство новин. Розташована у м. Атланта, штат Джорджія, США.		Новини країни та всього світу. Комплексна тематична спрямованість	Радіо «CNN», вебсайт CNN.com
BBC	Провідний суспільний мовник, служба новин. Великобританія.		Новини країни та всього світу. Комплексна тематична спрямованість	Цифрові медіа: BBC News, Sport, Weather CBBC та CBeebies, iPlayer та BBC Sounds, BBC Red Button, Всесвітня служба BBC телебачення, радіо (10 загальнобританських радіомереж) та онлайн на більш ніж 40 мовах
The New York Times	Американська щоденна газета, що видається в Нью-Йорку.		Міжнародні та національні новини.	З 1996 року публікується друком та виходить онлайн (www.nytimes.com). Газета належить The New York Times Company, яка також контролює близько 40 інших газет і журналів, m.in The Boston Globe і International Herald Tribune.
Washington Post	Американська газета 1877 року випуску.		Національні новини є головними у висвітленні	Друковане та інтернет-видання.

The Daily Mail	Британське 1896 створення. разів національною газетою року.	медіа року Вісім ставала	публікацій видання. Міжнародні та національні новини.	Газета та новинний веб-сайт (MailOnline).
Der Spiegel	Щотижневий німецький новин, видається Гамбурзі.	журнал який в	Спрямований більше на висвітлення загальнонаціональних новин.	Друкований журнал та інтернет-видання «Spiegel Online», а також телевізійна програма «Spiegel TV», подкасти.
Le Figaro	Французьке видання		Міжнародні та національні новини.	Друковане та інтернет-видання lefigaro.fr, а також сайт lefigaro.tv, де поширюються відеоролики. Подкасти, радіо, місцеві видання.

Як специфіку, важливо зазначити, що більшість сучасних західних медіа є конвергентними, тобто розповсюджують інформаційний матеріал одразу через декілька інформаційно-комунікаційних каналів. Деякі газети поєднують традиційний друк та інтернет-видання, радіо можуть поєднувати подкастинг, радіомовлення, веб-сайт і навіть телемовлення. Так, свої дослідження газет в США 2022 року американські газети «The New York Times», «The Washington Post», «The Wall Street Journal», «USA Today» виходять не лише у друку, а й розповсюджують інформацію через власний веб-сайт, соціальні мережі [6]. Слід зазначити також американське медіа «POLITICO», як і багато інших видань, поширює інформацію через різні інформаційно-комунікаційні канали: через телебачення, інтернет-видання, газету «The Politico» та радіо [7].

Темпи розвитку конвергентних медіа характеризуються щорічним приростом. Також з кожним роком зростає число інтернет-видань, що поширюють інформацію через веб-сайти та соцмережі. Популярність таких мережевих ЗМІ, яким надає перевагу сучасна світова аудиторія Заходу, пов'язана з їх відповідною специфікою. Такими специфічними особливостями дослідники вважають наступне [1, с. 38]:

оперативність поширення інформації;
повсюдність та відповідно більше охоплення аудиторії, комунікація з аудиторією;

гіпертекстуальність;
мультимедійність та інтерактивність (можливість поєднання тексту, аудіо- та відеоматеріалів, зображень, інфографіки, які сприяють кращому сприйняттю аналітичної інформації);

5) потенційна можливість для кожного користувача Інтернету брати участь у створенні новин;

6) можливість редагування та відносна безкоштовність;

7) необмеженість у поширенні інформації, розміщенні матеріалів.

Одним з головних елементів західних медіа є соціальні мережі. Як було зазначено раніше, традиційні засоби масової інформації, такі як газети чи телебачення, все ще мають своє місце, але для все більшої кількості людей медіа все частіше складаються з різних цифрових платформ, таких як «Facebook». Соціальні мережі стають новим універсальним засобом спілкування з аудиторією, засобом комунікації, який має свої основні функції: комунікативну, іміджеву, інформаційну, розважальну. Як засіб масової комунікації, соціальні мережі передбачають синхронність. Так, поняття «синхронність засобів масової інформації» дослідник А.Денніс визначає як «можливість, яка допомагає людям досягти синхронності, дозволяє спільно взаємодіяти в реальному часі». Згідно з MST (Media Synchronicity Theory), синхронність медіа складається з п'яти складових, а

саме: швидкість передачі, набори символів, паралелізм, репетиційність та можливість обробки. Висока швидкість передачі пов'язана з «негайним» або «швидким» обміном повідомленнями і підвищеною «інтерактивністю».

Висока швидкість передачі також покращує механізми зворотного зв'язку та координації, що призводить до покращення спільної уваги між комунікаторами. Висока швидкість передачі та багатий набір символів свідчать про високий рівень синхронності (наприклад, відеоконференції), тоді як більший паралелізм, репетиційність та репроцесивність вказують на менший рівень синхронності (як, наприклад, електронна пошта) [8, с. 581].

Таким чином, інтернет надав ЗМІ нові іноваційні можливості, які поєднують найбільш оперативне надання доступної для сприйняття інформації та комунікації з аудиторією через різні способи. Багато західних інтернет-медіа надають користувачам взаємодіяти з контентом, коментувати статті, ділитися новинами в соціальних мережах та висловлювати свою думку. Саме тому інтернет активно використовується для розвитку сучасних медіа.

Взагалі, на нашу думку, система західних медіа може бути описана через різноманітні аспекти, які включають у себе незалежність, тематичну спрямованість, доступність, зв'язок з соціальними мережами та інше. Багато дослідників з усього світу вивчали і продовжують вивчати систему західних медіа з різних точок зору. Наприклад, американський політолог і дослідник міжнародних відносин Джозеф С. Най (Joseph S. Nye) вивчає сучасні засоби масової інформації, глобалізацію та їхній вплив на міжнародну політику. Відомий своїми дослідженнями також Ден Гілмор (Dan Gillmor) – журналіст і дослідник нових медіа, який вивчає вплив цифрової революції на журналістику та громадянську партисипацію. Американський дослідник медіа, комунікаційний вчений Роберт МакЧесні (Robert McChesney) досліджує зміни в медіа-ландшафті, концентрацію власності, інтернет-журналістику та її вплив на демократію. Більшість його обговорень про

інтернет зосереджуються на питаннях, таких як вплив інтернет-залежності на особистість або сумнівні практики збору та аналізу даних окремими компаніями, як от Facebook. Цікаво зазначити, що на основі досліджень Роберта МакЧесні в 2018 році вийшла кінострічка «Digital Disconnect».

Фільм висуває більш широкі питання щодо політичного впливу корпоративних та комерційних інтересів, які наразі домінують у сфері інтернету. Крім того, він розглядає постійні атаки на принцип нейтралітету мережі, які здійснюють телекомунікаційні монополії, такі як Comcast і Verizon.

Також вивчається те, як інтернет-гіганти, такі як Facebook і Google, отримують величезні прибутки, таємно збираючи особисті дані і продавши їх рекламодавцям. Крім того, показується, як ці компанії регулярно укладають угоди з державними органами національної безпеки з метою сприяння таємним програмам масового спостереження [9]. Отже, поряд з перевагами використання соціальних мереж, доступу та збільшення кількості інформації, соціальні медіа також стали засобом дезінформації та політичних атак. Про це також пише професор менеджменту в Школі менеджменту MIT Sloan Д. Остін («The Hype Machine»).

Наприклад, дослідження MIT 2018 року доцента комп'ютерних наук у Дартмутському коледжі С. Восугі, професора медіа-мистецтва та наук Массачусетського технологічного інституту та виконавчого директора MIT Media Lab Д. Роя і Д. Остіна виявили, що інформація, яка поширювалася у Twitter з 2006 по 2017 рік мала на 70 відсотків більше шансів бути ретвітною, ніж новинна правдива інформація. Дослідники зазначили, що швидше за все така тенденція прослідковується через те, що неправдиві новини мають більшу новизну, ніж правдиві, і викликають сильнішу реакцію – особливо огиду і здивування [10].

Важливою частиною системи західних медіа та темою різних досліджень постає тема незалежності від політичних впливів і об'єктивності. Варто зазначити, що більшість розвинутих західних медіа

Важливою частиною системи західних медіа та темою різних досліджень постає тема незалежності від політичних впливів і об'єктивності. Варто зазначити, що більшість розвинутих західних медіа

Важливою частиною системи західних медіа та темою різних досліджень постає тема незалежності від політичних впливів і об'єктивності. Варто зазначити, що більшість розвинутих західних медіа

підтримують фінансову незалежність, редакційний контроль над своєю інформацією, щоб забезпечити об'єктивність та достовірність новин. Відомі видання, такі як «The New York Times» або «The Wall Street Journal», постійно публікують дуже надійні новини протягом багатьох років поспіль.

М.Гонгадзе, журналістка і керівниця Української служби «Голосу Америки», висловила думку щодо проблеми прозорості фінансування та прозорості власності ЗМІ в Україні. Вона наголосила на важливості боротися з олігархічним контролем над основними медіа, як це робиться в західних країнах. Цей закон повинен закріпити гарантії незалежності редакційної політики та запобігти втручанню в неї з боку власників медіа.

Закон також має сприяти створенню справжнього незалежного регулятивного органу для контролю ситуації на медіаринку. Також журналістка запропонувала стосовно цих питань розглянути західні практики та механізми, зокрема – firewall. «Firewall – непроникна стіна, яка забороняє втручатися в роботу журналістів на Заході» [14]. Вона наголосила, що схожі практики існують у більшості західних медіа, саме тому в американському суспільстві, як загалом і в західному, є повна свобода слова, тому регулювання медіа там дуже обмежене.

З іншого боку, навіть в деяких розвинутих країнах медіа не є прикладом для наслідування у своїй незалежності та об'єктивності. Наприклад, китайське медіа середовище називають «в'язницею для журналістів». У статті дослідниця Д.Буцко наводить наступні дані: «У рейтингу свободи слова Китай посідає шосте місце з кінця (175-ту сходинку серед 180 країн)». Все, що обговорюється в китайських медіа, незалежно від форми, на яку це вказує, є в певному відношенні поглядом чи точкою зору китайської держави. Китай надзвичайно важливо ставиться до формування як внутрішнього, так і зовнішнього інформаційного простору і адаптує свою політику відповідно. Соціальні мережі та компанії, які відповідають за інформаційну безпеку, також активно працюють над забезпеченням

поширення «правильних» наративів з точки зору Китайської Народної Республіки [12].

Подкастинг стає популярним інструментом та важливим елементом системи західних інтернет-медіа. В 2023 році кількість подкастів складає близько 2 мільйонів. При цьому американці є найбільш обізнаними у подкастингу. Вони лідують у споживанні аудіо контенту. Майже 45 % жителів США слухають подкасти. Причому ця цифра постійно зростає [4].

За даними «Pew Research», протягом останнього місяця подкасти слухали 24% американців, або майже 80 мільйонів людей [13]. Відомими

подкастерами зазвичай стають популярні люди або експерти в якійсь сфері діяльності, люди, яких цікаво слухати. Наприклад, подкаст «Power Corrupts» політолога та оглядача Б.Клааса «The Washington Post» [14]. Було також визначено, що чоловіки частіше слухають подкасти жанру «Новини та поточні події» (61%), а жінки надають перевагу темі «Сторітелінг та драма» (50%) [15].

Перепрофілювання контенту займаються різні радіо від гібридних, що поєднують у собі FM-станції та цифровий формат до інтернет-медіа, які базуються лише в мережі. Так, традиційне (AM/FM) радіо та цифрові

формати, такі як онлайн-аудіо та подкастинг, починають взаємодіяти та робити одну спільну справу. Такі громадські радіостанції як «Public Radio Exchange» (PRX) виробляють та розповсюджують програми, охоплюючи

аудиторію через місцеві станції, а також цифрові канали. Наприклад, ранкове видання «NPR» [<https://www.npr.org/podcasts-and-shows/>], виходить

вранці і доступне у формі подкасту NPR.org після трансляції. Статистичні дані доводять, що завдяки цьому поєднанню аудиторія онлайн-радіо та подкастів зросла за останнє десятиліття. В основному мова йде про

американців, для яких подкасти стали новим етапом розвитку радіомовлення [16].

Одне з найбільш відомих громадських ЗМІ в США (Нью-Йорк) «WNYC» [<https://www.wnyc.org/>] поєднує у радіомовленні одразу два формати. Радіостанція пропонує слухати музику, новини або шоу в прямому ефірі або у записі за допомогою подкастів. Наприклад, «The Brian and On the Media» - один з подкастів, створених «WNYC». Також радіо надає можливість долучитися до таких подкастів: «Радіолабораторія», «Наукова п'ятниця», «Всесвіт мистецтва». Незалежна звітність та відвергі діалоги лежать в основі того, що вони роблять [17].

BBC Radio [<https://www.bbc.co.uk/sounds/podcasts>] також створює подкасти на додаток до радіошоу. У деяких випадках ці програми подвоюються як подкасти BBC Radio. Вони дотримуються подібного формату і навіть мають власний додаток [<https://www.bbc.co.uk/iplayer/features/downloads>] із прямим радіо, завантажуваними подкастами та варіантами потокової передачі для своїх слухачів. До подкастів можна віднести: спортивний подкаст «Футбол», заспокійливі історії для сну «Згортання», психологічний подкаст «Слушні поради», а також велика кількість серіалів на кшталт «Життя, що змінює» та інше.

Розглядаючи систему західних медіа, слід зазначити їх багатомовність – ще один важливий елемент системи західних медіа. Західні інтернет-медіа часто публікують матеріали англійською та іншими мовами, що відкриває доступ до інформації для аудиторії з різних країн та культур. А це означає, що як одну з характерних рис системи західних медіа, можна зазначити їх глобальне охоплення. Адже західні інтернет-медіа мають широку аудиторію по всьому світу, що робить їхню інформацію доступною для глобальної аудиторії. Так, медіа «BBC» є провідним суспільним мовником Великої Британії. Свої цифрові послуги медіа надає через BBC News, Sport, Weather CBBC та CBeebies, iPlayer та BBC Sounds, BBC Red Button та великий онлайн-архів. Специфіка медіа виявляється й в тому, що воно спрямовано

на висвітлення новин у всьому світі та на широкий загал публікує матеріали 40 мовами [18].

Цікавою особливістю американського медіа «CNN» є цілодобове мовлення новин. Воно представлений у багатьох країнах світу – Польща, Америка, Індонезія, Індія та інші. ЗМІ спеціалізується на прямих трансляціях, які дозволяють поширювати інформацію найбільш оперативну та достовірно. Всесвітню популярність медіа отримало завдяки висвітленню війни в багатьох країнах. Наприклад, висвітлення резонансних подій в Іраку, теракти проти США у торговому центрі 2001 року, матеріали з поля бою в Перській затоці. Медіа відоме й тим, що саме вони стали першими використовувати так звану відеопортацію, тобто тривимірну голограму [19].

Deutsche Welle (DW) – ще одне відоме німецьке інтернет-видання, яке орієнтоване на комплексну тематику та висвітлення міжнародних новин.

Карту поширення новин на територіях різних країн можна побачити на рис.

1.3. Вона акцентує увагу на тому, що DW є найбільш міжнародним ЗМІ в ЄС, мовлення якого ведеться на 32 мовах.

DW is the EU's most international media outlet
broadcasting in 32 languages.

Рис. 1.3. Мовлення DW

Як міжнародний мовник, «DW» надає неупереджені новини та інформацію, щоб люди могли сформувати власну думку, оцінити місцеві і глобальні проблеми та брати участь у дебатах як активні та поінформовані громадяни. Медіа зазначає, що вони виробляють самообутні, регіональні

відповідний контент, орієнтований на діалог, зосереджуючись на шести темах: свобода та людина, права, демократія та належне управління, вільна торгівля та соціальна справедливість, технології та інновації, санітарна освіта, харчування та охорона навколишнього середовища, а німецька і Європейська культура [20]. Поширюються новини за допомогою відео, текстового та аудіо матеріалів на веб-сайті, за допомогою подкастингу та LIVE TV.

Ще однією особливістю системи західних медіа є популярність журналістського розслідування. Видання «Washington Post» здобуло всесвітню популярність за свої резонансні журналістські розслідування. Наприклад, висвітлення Уотергейтського скандалу 1970-х року. Журналістів цього матеріалу (Боб Вудворд і Карл Бернстайн) було нагороджено Пулітцерівською премією. Загалом журналісти «The Washington Post» отримували таку нагороду близько 50 разів. «Washington Post» також називають одним з провідних цифрових видань в Америці. Цифрове зростання аудиторії переважає навіть на таких виданнях, як «The New York Times». І це не лише національні, але й міжнародні новини. Хоча все ж орієнтоване воно більш на американців [21].

Щотижневий загальнонаціональний німецький журнал новин «Der Spiegel», який в 2011 році став одним з найбільших видань Європи [22], також відомий своїми журналістськими розслідуваннями та глибокими аналітичними дослідженнями. Медіа зіграло ключову роль у розкритті багатьох політичних конфліктів і політичних скандалів, таких як справа Шпігеля в 1962 році і справа Фліка в 1980-х роках. За багатьма дослідженнями (наприклад, дослідження «The Economist») [23].

Аналізуючи специфіку західних інтернет-видань, треба зазначити одну з відмінностей від українських медіа – навіть в мережі ЗМІ Заходу вміють заробляти на контенті гроші. Так, журнал «Washington Post» одним з перших почав отримувати значні доходи від цифрової реклами, цифрових

абонементів. Тенденція фінансового зростання політичного видання «POLITICO» вже з 2015 року підвищується на 25%, а редакція складається з 500 осіб [24].

«Le Figaro» – найстаріша французька щоденна газета 1826 року. На початку своєї діяльності газета виходила лише в друку та мала сатиричний характер. Портал новин в мережі був запущений лише в 2006 році, але вже в 2008 (за два роки існування) інтернет-видання стало найпопулярнішим (за місяць середній показник відвідування – 10 млн.) і новинним онлайн-сайтом у Франції, згідно з даними, опублікованими

«Nielsen Médiamétrie NetRatings» [25]. Створення інтернет-порталу стає поштовхом для подальшого розвитку медіа у різних темах, тобто допомагає його тематичній різноманітності. З'являються різні тематичні доповнення «Le Figaro Économie», «Le Figaro et Vous», «Le Figaro Réussir», «Санте», «Le Figaroscore» (в Паризькому регіоні), «Le Figaro Littéraire», «Le Figaro Magazine», «Madame Figaro», «TV Magazine». Запускаються блоги, нові тематичні проекти онлайн, спрямовані на поширення відеоконтенту. Крім щотижневих додатків, газета також випускає тематичні серії, книжкові видання, компакт-диски.

Цікавою особливістю є експертність журналістів, які висвітлюють ті чи інші новини. Наприклад, матеріали «Le Figaro» на тему правосуддя створює Лоуренс де Шаретт, про навколишнє середовище пише Маріель Корт, про політику Софі де Равінель. У редакції в штаті є також журналісти, які пишуть міжнародні новини, перебуваючи на місцях подій за кордоном. В США – Лор Мандевіль, Арно де ла Гранж в Китаї. Крім журналістів, в редакції «Forbes» працюють інші спеціалісти: технологи, продакт-менеджери, організатори заходів, комерційні стратеги, маркетологи. Це надає можливість найбільш успішно організувати процес, надати експертну думку, створити аналітичну статтю, рейтингові списки чи провести журналістське розслідування. Газета також надає додаткові послуги читачу:

конвертер валют, пошук роботи, поради, довідковий центр, форуми та спільноти. Різна інформація поширюється за допомогою відео та текстових публікацій на веб-сайті видання, через газету, інформаційні бюлетені на поштову скриньку та спеціальні додатки для Android та iOS, де можна слідкувати за важливими темами та зберігати статті за допомогою myFT, відстежувати свій портфель даних про ринки та переглядати цінні папери.

Остання характерна риса системи західних медіа – тематичність. Багато інтернет-ЗМІ мають свою окрему спеціалізацію. Наприклад, американський діловий журнал «Forbes» [26], який вже багато років займає

найавторитетніші позиції в бізнес-світі, надає інформацію з сфери бізнесу, економіки і стилю життя. Він також відомий завдяки авторському рейтингу мільярдерів світу, де розповідає про їх історії успіху і поразок, ділиться цікавими ідеями для інвестицій. «Forbes» спирається на жанр «інтерв'ю» та має доступ до перших осіб компаній, політиків і лідерів думок і отримує інформацію від найбільш обізнаних джерел. Поширюються матеріали видання онлайн (через веб-сайт та соцмережі) і в друкованому вигляді (формат журналу). Популярним у висвітленні тем є месенджер «Твітер».

Солідним Інтернет-виданням вважається «Financial Times» [27], заснований в Лондоні в 1888 році Дж. Шериданом і Г. Ботомлі. Медіа відоме як упорядник рейтингу «500 найбільших компаній світу». Міжнародна ділова газета спеціалізується на публікації та аналізі новин зі світу фінансів, мистецтва, політики, сучасних технологій та бізнесу всього світу. Її репортери створюють журналістські матеріали в 40 представництвах різних країн. «The Economist» ще одне тематичне західне видання, яке відоме аналітичними дослідженнями, подкастами та інформаційними бюлетенями, інтелектуальними дебатами з цифровою спільнотою. Видання друкується у форматі «demitab» та видається в цифровому вигляді. Медіа має свій веб-сайт, спрямований на поширення матеріалів для широкого загалу. Про це говорить рубрика міжнародних новин «Світ», у якій кожного тижня

висвітлені головні події таких Країн, як Китай, США, Європа, Велика Британія, Африка, Азія [28]. Загалом медіа зосереджене на актуальних подіях, міжнародному бізнесі, політиці, технологіях та культурі. На сайті

поширюються матеріали у форматі фільмів, експертної думки на політику, економіку, бізнес, фінанси, науку. Специфічною особливістю видання є те,

що тут наявні колонки експертних думок, назви яких відображають їхню тему. Наприклад «Шумпетер» – це експертна колонка про бізнес, яка названа на честь економіста Дж. Шумпетера, ця колонка була створена у

вересні 2009 року і написана П. Фоулісом. Британська газета економічної

спрямованості має свій власний додаток «The Economist», який пропонує

аудиторії отримувати прямо на мобільний телефон важливий аналіз із новинами та рекомендаціями у вигляді сповіщень. Також медіа надає доступ

до освітніх курсів, які ведуть експерти видання: «Сторітеллінг», «Сталий

розвиток у бізнесі», «Геополітика» та інші. Курси є можливою

додатковою фінансуванням ЗМІ для подальшого розвитку.

З огляду на дослідження інтернет-ЗМІ світу, можна відзначити, що кожне західне видання має свою специфіку, але в цілому вони досить схожі.

До спільних головних особливостей сучасної західної інтернет-журналістики світу нами віднесено наступне:

1) мультимедійність: поєднання відео- та аудіоматеріалів, інтерактивних графіків та інших засобів для залучення та збереження аудиторії;

2) аналітичність та експертність є важливими у висвітленні новин;

3) популярність жанру журналістського розслідування, яке викликає довіру аудиторії;

4) платні підписки та публікації на сайті, створення різних дочірніх проектів для фінансування медіа (освітні курси);

5) активна робота з соціальними мережами;

6) спрямованість на широку аудиторію за рахунок висвітлення новин про різні країни (міжнародних новин) та на різних мовах;

7) різноманітність каналів комунікації: поширення матеріалів за допомогою веб-сайту, соцмережей, подкастів, власного додатку, телебачення, радіо, власних додатків медіа;

8) цілодобове мовлення новин;

9) пряме мовлення;

10) на перші «шпальти» виходять експертні думки різних лідерів думок та професіоналів в тій чи іншій сфері діяльності, інтерв'ю з відомими

особистостями, популярність колонок і блогів;

11) сучасність, технологічність: інтерактивність, використання тривимірної голограми.

Загалом, система західних інтернет-медіа грає важливу роль у формуванні глобальної інформаційної картини, публікує різноманітну інформацію та сприяє відкритому обміну думками та ідеями в межах світової спільноти.

1.2. Правовий статус інтернет-медіа Заходу

Одним з головних елементів системи західних медіа можна назвати його правовий статус. Правовий статус ЗМІ регулюється законодавством різних країн. В деяких країнах правовий статус інтернет-медіа й досі не визначений або не має чіткого визначення. Інші ж країни навпаки мають легальний статус онлайн контенту та намагаються його регулювати на рівні офлайн ЗМІ. Загалом, західні ЗМІ мають право на свободу слова та вираження. Це означає, що вони мають право вільно збирати, поширювати

та публікувати інформацію, без втручання уряду. Однак, як і будь-яке право, свобода слова має свої обмеження. Західні ЗМІ можуть бути притягнуті до відповідальності за наклеп, дифамацію та інші види порушень закону. Вони також можуть бути обмежені в поширенні інформації, яка становить загрозу національній безпеці або громадському порядку. Конкретний правовий статус західних ЗМІ може відрізнятися в різних країнах. Наприклад, в США свобода слова захищена Першою поправкою до Конституції, яка забороняє уряду обмежувати свободу слова. В Європі свобода слова також захищена, але вона може бути обмежена в деяких випадках, таких як захист особистої недоторканності або громадського порядку.

Ось деякі приклади обмежень свободи слова, які застосовуються до західних ЗМІ.

- Національна безпека: західні ЗМІ можуть бути обмежені в поширенні інформації, яка становить загрозу національній безпеці. Наприклад, у США ЗМІ не можуть публікувати інформацію про розвідувальні операції або військові секрети.

- Громадський порядок: західні ЗМІ можуть бути обмежені в поширенні інформації, яка може призвести до насильства або безладів. Наприклад, у Європі ЗМІ не можуть публікувати інформацію про заклики до насильства або ненависті.

- Особиста недоторканність: західні ЗМІ можуть бути обмежені в поширенні інформації про приватне життя людей. Наприклад, у США ЗМІ не можуть публікувати особисті фотографії або відео без згоди людини.

При застосуванні офлайн-правил до Інтернету постає питання які офлайн-правила необхідно використовувати. Деякі країни поширюють правила Інтернету, розроблені для традиційних мовних ЗМІ (радіо та телебачення), навіть незважаючи на те, що ці правила не особливо добре відповідають унікальним особливостям Інтернету.

У цілому, правовий статус західних ЗМІ є досить сприятливим. Західні ЗМІ мають право на свободу слова та вираження, без втручання уряду. Однак, як і будь-яке право, свобода слова має свої обмеження, які можуть бути застосовані в деяких випадках. Розглянемо відображення правового статусу інтернет-медіа у законодавстві країн Заходу.

Конституція США не містить прямої згадки про інтернет-медіа. Однак Перша поправка до Конституції гарантує свободу слова та свободу друку, які поширюються на всі форми масової комунікації, включаючи інтернет-медіа. У 1997 році Верховний суд США у справі *Reno v. ACLU* постановив,

що Перша поправка захищає від цензури контент, опублікований в Інтернеті. Суд постановив, що Закон про захист дітей від непристойної інформації в мережі (CDA) був неконституційним, оскільки він був занадто широким і не дозволяв розрізняти законний і незаконний контент. Ця

постанова гарантує, що інтернет-медіа мають право публікувати широкий спектр контенту, включаючи новини, інформацію, думки та критику. Однак існують деякі обмеження на цю свободу, такі як заборона на поширення наклепницької або образливої інформації, заборона на поширення інформації, яка може завдати шкоди національній безпеці, і заборона на

поширення інформації, яка може порушити права інших людей. Так, Конституція США гарантує свободу слова у першій поправці: «Конгрес не повинен приймати закони, які обмежують свободу слова та друку». Ця

поправка поширюється на інтернет-медіа, і американські суди неодноразово виносили рішення, які підтверджували це. Окрім першої поправки, інтернет-медіа також регулюються іншими законами, такими як Закон про комунікації 1934 року. Цей закон передбачає, що інтернет-провайдери повинні дотримуватися певних правил, таких як заборона на дискримінаційну практику щодо доступу до інформації. У цілому, правовий

статус інтернет-медіа в США є досить сприятливим. Інтернет-медіа мають

право публікувати широкий спектр контенту, і їх діяльність регулюється законами, які захищають свободу слова та свободу друку [29] [30].

Конституції різних країн гарантують свободу слова та свободу друку, які поширюються на інтернет-медіа. Однак, у деяких країнах існують певні обмеження на свободу слова в Інтернеті. Наприклад, одним із прикладів є закон Туреччини, відомий як Закон 5651. Уряд прийняв цей закон у 2007 році у відповідь на занепокоєння щодо відеоконтенту на YouTube, а також наявність порнографії та інші онлайн-матеріали, які вважаються шкідливими для дітей. Хоча закон №. 5651 не створює новий Інтернет мовленнєвих злочинів, він накладає нові зобов'язання на постачальників контенту, інтернет-провайдерів і веб-сайтів, а також надає повноваження до агентства для видачі адміністративних наказів про блокування веб-сайтів (щодо вмісту, розміщеного за межами Туреччини) [31].

Діяльність інтернет-ЗМІ в Словацькій Республіці регулюється законодавством, включаючи Конституцію Словацької Республіки, а також закони, такі як «Про зв'язок», «Про інформацію, інформатизацію й захист інформації» і «Про участь у міжнародному інформаційному обміні». Також слід відзначити, що в Словацькій Республіці діє кодекс поведінки для інтернет-провайдерів, який забороняє розміщення на їх серверах сайтів з дитячою порнографією або нацистськими ресурсами. Проте, головним регулятором в цій галузі є громадська думка [32].

Досвід нормативного закріплення статусу інтернет-засобів масової інформації в Угорщині близький до загальноєвропейської практики. У 2012 році було прийнято нову редакцію Закону Угорщини «Про засоби масової інформації», яка замінила поняття «web-сайт» на «інтернет-ресурс». Згідно із чинним законодавством, інтернет-ЗМІ має правовий статус спеціалізованих організацій, працівники яких займаються професійною діяльністю у сфері збору, обробки та поширення масової інформації в мережі. У законі про засоби масової інформації Угорщини є також

положення, які стосуються правового статусу інтернет-ЗМІ, включаючи визначення інформації, розміщеної в мережі «Інтернет». Закон також не накладає обмежень на форму створення інтернет-ЗМІ, дозволяючи їм існувати як юридичні особи або структурні підрозділи юридичних осіб [32].

Конституція Канади гарантує свободу слова у статті 2 Параграфу 52 Конституційного акту 1982 року [33]. Ця стаття поширюється на інтернет-медіа, і канадські суди неодноразово виносять рішення, які підтверджували це. Наприклад, у справі R. v. Sharpe (2001) Верховний суд Канади визнав неконституційним закон, який забороняв поширення в Інтернеті порнографії.

Рис. 1.4. Інфографіка (Канадська хартія прав і свобод у перекладі)

Конституція Німеччини гарантує свободу слова у статті 5 Основного закону Федеративної Республіки Німеччини. Ця стаття поширюється також на інтернет-медіа, однак, у Німеччині існують певні обмеження на свободу

слова в Інтернеті. Наприклад, німецьке законодавство забороняє поширення в Інтернеті матеріалів, які є образливими для інших людей або які пронагують насильство. У цьому випадку свобода вираження думок може бути обмежена законом. Законом Німеччини також передбачаються покарання у наступних випадках: не повага до людської гідності (стаття 1 Основного закону), злослів'я і дифамація (статті 186 і 187); мова ворожнечі, що у тому числі включає расистську агітацію та антисемітизм (стаття 130); підтримка заборонених політичних партій (стаття 86); використання символіки неконституційних організацій (секція 86А); заборонена на приниження президента, держави та її символів (стаття 90); образа органів і представників іноземних держав (стаття 103); заохочення та схвалення злочинів (стаття 140); неправдиве повідомлення про підозру (стаття 164); образа релігій, релігійних громад та організацій (стаття 166); розповсюдження порнографії (стаття 184) [34].

Конституція Франції також, як низка європейських держав, гарантує свободу слова у статті 11. Законодавство також поширюється на інтернет-медіа, в тому числі деякі обмеження, пов'язані з медіа: поширення в матеріалів, які є образливими для релігійних представництв або образи расового спрямування, розпалювання ненависті, дискримінації, наклепів расистські, антисемітські чи ксенофобські дії, зокрема заперечення Голокосту, прояви ненависті до людей через їх гендер, сексуальну орієнтацію або інвалідність [35].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, яка підписана більшістю європейських країн, гарантує свободу слова. У статті 10 цієї Конвенції зазначено, що «кожна людина має право на свободу вираження поглядів, включаючи свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання з боку державних органів і незалежно від кордонів». Європейський суд з прав людини неодноразово визнав, що ця стаття поширюється на інтернет-медіа,

Наприклад, Британська конституція не має жодного положення, яке прямо гарантує свободу слова. Однак, Велика Британія є членом Європейського Союзу, і Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод є частиною британського права. Таким чином, свобода слова в Інтернеті в Британії гарантується статтею 10 цієї Конвенції [36].

Медіа сфера у європейських країнах також контролюється Директивою про аудіовізуальні медіа-послуги (AVMS). Раніше вона регулювала лише традиційні ЗМІ, але була переглянута для застосування до сучасного онлайн контенту, доступного через аудіовізуальні носії «за запитом». Сюди входить інтернет-контент, що складається з комерційних засобів масової інформації, «подібних до телебачення» і чия функція полягає в тому, щоб «інформувати, розважати та просвічувати широку громадськість».

Положення Директиви, до якої поступово долучається й Україна, передбачають:

- 1) обмеження щодо поширення шкідливого контенту, особливо того, що стосується дітей;
- 2) доступність: гарантування доступу суспільства до трансляції подій значного суспільного інтересу; поступове підвищення доступності медіасервісів для осіб із інвалідністю за допомогою пропорційних заходів;
- 3) регулювання платформ спільного доступу до відео;
- 4) вимоги до поширення комерційних повідомлень;
- 6) гарантування права на відповідь у разі поширення про особу недостовірних фактів;
- 7) посилення незалежності та автономності регуляторного органу у сфері аудіовізуальних медіа;
- 8) зобов'язання держави просувати та вживати заходів із розвитку навичок медіаграмотності;

9) заохочення співрегулювання та сприяння саморегулюванню через кодекси поведінки.

Більше інформації про Директиву та її переваги можна побачити у інфографіці на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Інфографіка (Директива ЄС про аудіовізуальні медіасервіси)

Правовий статус західних інтернет-медіа регулюється також кодексом етики, який регулює спосіб спілкування та поширення інформації. Багато традиційних медіа-організацій, які поширюють інформацію в мережі, мають кодекси етики, які керують поведінкою журналістів і творців контенту, і деякі з цих принципів адаптовано для інтернет-ЗМІ. Загальні етичні принципи для інтернет-ЗМІ можуть включати: прозорість, точність, справедливість, конфіденційність і захист даних; повага до приватного життя людей і дотримання норм захисту даних, таких як GDPR (Загальний регламент захисту даних) у Європі, є важливими. Ворожі висловлювання та шкідливий вміст: інтернет-медійні платформи часто мають гнітючі проги

ворожих висловлювань, переслідувань і вмісту, який пропагує насильство чи шкоду. Плагіат і авторське право: уникнення плагиату та дотримання законів про авторське право є важливими етичними міркуваннями для творців вмісту. Редакційна незалежність: підтримання редакційної незалежності та уникнення неналежного впливу з боку рекламодавців або зовнішніх сторін є ключовим етичним принципом для медіаорганізацій.

Важливо зазначити, що дотримання цих етичних стандартів може значно відрізнятись. Деякі платформи мають більш надійні процеси модерації та перевірки вмісту, тоді як інші можуть покладатися на звіти користувачів або автоматизовані системи. Крім того, правові та культурні відмінності також можуть впливати на тлумачення та дотримання етичних стандартів для інтернет-ЗМІ.

Узагальненим чинним міжнародним документом з журналістської етики є «Міжнародні принципи професійної етики», до яких віднесено право людей на правдиву інформацію, об'єктивність висвітлення, повага до приватного життя і різноманіття культур, професійна чесність, запобігання війні [37, с.15-18].

Європейські медійники також керуються у своїй діяльності етичним кодексом журналіста, ухваленим в 2002 році. Він передбачає дотримання наступних принципів [37, с.18-24].

- 1) свобода слова та висловлювань;
- 2) служіння інтересам суспільства (незалежність від влади);
- 3) повага до приватного життя людини;
- 4) журналіст не може називати людину злочинцем до відповідного рішення суду;
- 5) чітке відокремлення від реклами;
- 6) факти, судження і припущення мають бути чітко відокремлені одні від одного;
- 7) збалансованість;

8) плагіат заборонений;

9) ніхто не може бути дискримінований через свою статтю, мову, расу, релігію, національне, регіональне чи соціальне походження або політичні уподобання;

10) журналіст має бути особливо обережним при висвітленні питань, пов'язаних із дітьми;

11) журналіст має не шкодити своєю діяльністю інтересам держави.

Також одним з засобів контролю інтернет-медіа є створення разом з Facebook, Twitter, YouTube та Microsoft кодексу поведінки, який включає

низку зобов'язань щодо боротьби з поширенням незаконної мови ворожнечі в Інтернеті в Європі. Основна мета таких ініціатив полягає в тому, щоб платформи соціальних мереж і інші онлайн-сервіси активно співпрацювали у виявленні та видаленні контенту, який може сприяти поширенню

ненависті, дискримінації, насильства або порушувати законодавство. Він включає обов'язок розглядати скарги щодо нелегального контенту в межах

24 годин. Особливо важливим є те, що згадані компанії, такі як Facebook, Twitter, Youtube та Microsoft, мають значний вплив на цифровий простір, і

їх співпраця з ЄС у реалізації таких ініціатив може сприяти забезпеченню більш безпечного та прийняттого онлайн-середовища для користувачів.

Однак такі заходи також мають враховувати важливість захисту свободи вираження та уникати цензури [38]

У висновку зазначимо, що законодавство та кодекси етики різних країн Заходу в цілому гарантують свободу слова журналістам, які

поширюються також на інтернет-медіа. Однак, у деяких країнах існують певні обмеження, що зазвичай стосується матеріалів, що є образливими для

інших людей, пропагують насильство або ненависть до країни, окремої людини тощо.

1.3. Західні медіа в Україні й українські медіа на Заході

Поняття «західні ЗМІ» зазвичай включає країни, які є членами міжнародної Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), до якої входять 38 країн, що характеризуються високим рівнем економічного розвитку, демократичними інститутами та ринковою економікою. Цей термін, як правило, включає в себе країни Західної Європи, Сполучені Штати, Канаду, Австралію, Нову Зеландію, Південну, Північну та Центральну Європу. Проте, межі цього поняття можуть бути нечіткими.

В середині 1990-х років американський політолог Самюель П. Хантінгтон представив карту, на якій він поділив світ на різні цивілізаційні сфери за кольоровими зонами. Захід позначався темно-синім кольором, а інші культурні сфери мали власні кольори. Отже, різні автори можуть визначати склад країн Заходу по-різному. У деяких випадках термін «Захід» використовується як синонім «Західна Європа», а також включає такі поняття, як «Західний світ», «Європа» (особливо виділяючи західноєвропейські країни), «країни Північної Європи» (Скандинавські країни), «країни Середньої Європи» (Велика Британія, Ірландія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, ФРН, Австрія, Швейцарія, Ліхтенштейн, Франція, Монако) і «країни Південної Європи» (Іспанія, Португалія, Андорра, Італія, Мальта, Ватикан, Сан-Марино) [39] [40]. В кінцевому рахунку, поняття «західні ЗМІ» є відносним і може змінюватися з часом.

Більш того, Д.Халлін і П.Манчіні у своїх дослідженнях спростовують саме поняття «західні медіа», бо кожне медіа розвивалося по своїй моделі і це, на думку науковців, досить абстрактне поняття, яке не має чіткого розуміння. У своїх дослідженнях Ю.Козир і О.Євтушенко здійснили самостійну спробу пошуку поняття «західні медіа» через розширений пошук Google. У результаті за всіма знайденими матеріалами вони виокремили певні медіа, які найчастіше відносили журналісти і дослідники

до західних. Розглянемо їх на рис. 1.6., де найбільшій показник згадуваності (у якості західних медіа) належить медіа «BBC» [41].

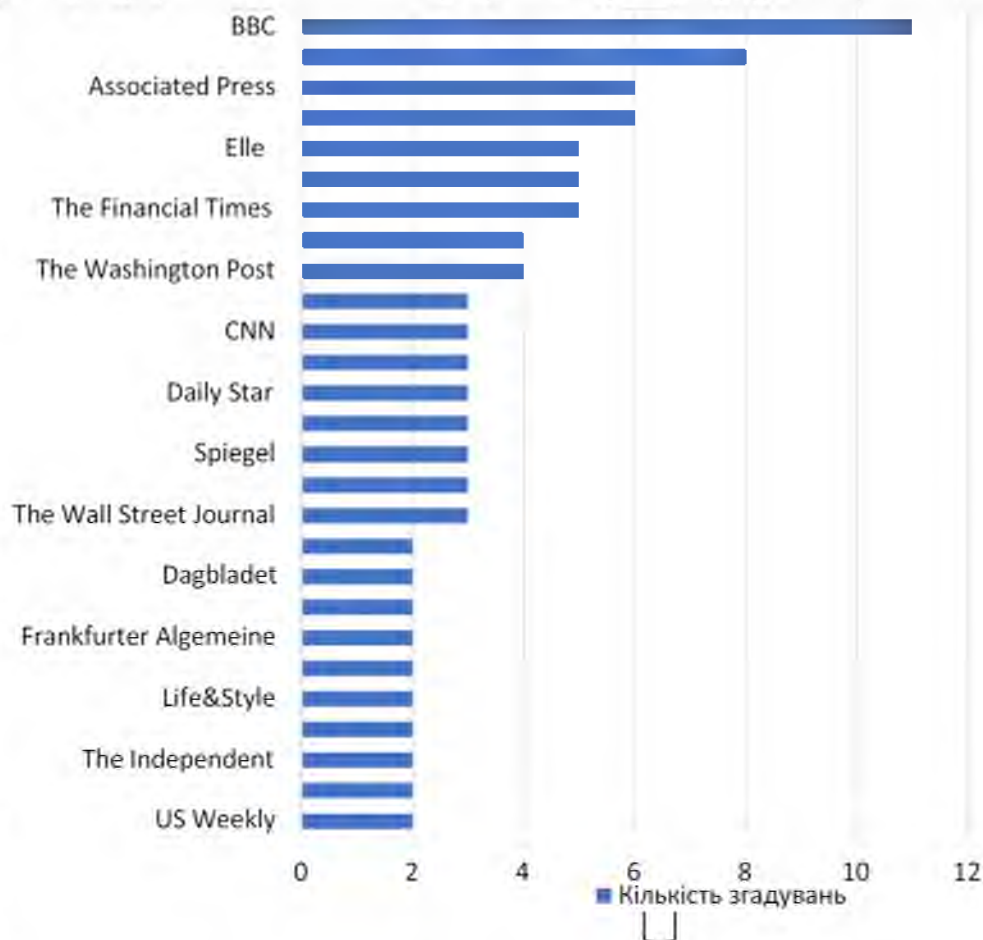

Рис. 1.6. Західні медіа

Виходячи з цього визначення, можна стверджувати, що до західних медіа відносяться ЗМІ розвинутих країн. Ці країни мають схожі політичні та економічні системи, а також культурні цінності. Вони також є членами НАТО та інших міжнародних організацій. Звичайно, це визначення не є точним, і існує багато інших країн, які можна вважати «західними» з точки зору ЗМІ.

З 2014 року західні медіа почали значно розширювати свою присутність в Україні «Голос Америки» призначив свого першого керівника у Східній Європі, який буде діяти з Києва. З часом обсяг

продукції, створеної в Україні, також зростає у німецького державного мовника «Deutsche Welle».

Починаючи з 2014 року, «Радіо Свобода» значно розширило виробництво телевізійного контенту та запустило кілька проєктів, які мають на меті надавати інформацію жителям окупованих частин Донбасу та

Криму. У 2017 році спільно з «Голосом Америки» було створено російськомовний телеканал «Настоящее время», частина контенту якого виробляється в Україні.

Починаючи з 2021 року, частина працівників російської та білоруської служб «Радіо Свобода» перенес з Київського бюро». Після 2013 року редакція «Deutsche Welle» значно розширила свою діяльність в Україні, включаючи відкриття власного корпункту в Києві. Раніше новини про Україну головним чином створювали російські журналісти з корпункту в Москві.

Крім цього, DW тепер має україномовний телеканал. [42].

Станом на 2023 рік в Україні представлені ЗМІ різних країн. Наприклад, Німеччини («Deutsche Welle»), США («The New York Times») або Британії («BBC»). Ці ЗМІ висвітлюють події в Україні українською та англійською мовами. Вони також створюють контент для своїх міжнародних аудиторій. Найбільша кількість медіа – американські. Розглянемо їх детальніше у табл. 1.2!

Табл. 1.2. Представництва західних ЗМІ в Україні

Назва медіа	Формат
Радіо Свобода	американська некомерційна медіакорпорація, яка має власні корпункти в Києві, Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі; є незалежною медіакорпорацією, котру фінансує

	Конгрес США через гранти, які надає через Американське агентство глобальних медіа (U.S. Agency for Global Media, USAGM);
Deutsche Welle	німецький державний мовник, який має власне бюро в Києві;
BBC	британська державна телерадіокомпанія, яка має власного кореспондента в Києві;
The New York Times	американська газета, яка має власного кореспондента в Києві;
The Washington Post	американська газета, яка має власного кореспондента в Києві;
The Wall Street Journal	американська газета, яка має власного кореспондента в Києві;
Reuters	британське міжнародне інформаційне агентство, яке має власних кореспондентів у Києві, Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі;
Associated Press	американське міжнародне інформаційне агентство, яке має власних кореспондентів у Києві, Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі.

Важливо згадати інтернет-портал найстарішої (1851 р. створення) та найвпливовішої американської газети «The New York Times» [43], яка тричі отримувала одну з найпрестижніших нагород в галузі журналістики – Пулліцерівську премію. Газета відома тим, що спрямована на висвітлення важливих міжнародних новин, тому її читають у всьому світі. Журналісти

редакції завжди відвідують резонансні події. Так, з'являються матеріали 1945 року про бомбардування Нагасакі, в 1971 році газета публікує засекречену урядом історію війни у В'єтнамі. Розслідування медіа приводять до багатьох змін: в 2013 розслідування приводить до перегляду 50 справ про вбивства в Брукліні, після чого виправдовують близько 10 людей. Крім національних новин США та новин саме Нью-Йорку, видання поширює інформацію про весь світ, тобто спрямоване також на міжнародні новини.

З 1996 року газета представлена ще й в інтернет-версії, редакція має свій власний сайт, де ділиться зі своєю багатомільйонною аудиторією цікавими подіями у рубриках культури, спорту, бізнесу, технологій, нерухомості, стилю, харчування, подорожей тощо. На головній сторінці онлайн журналу розміщені останні новини дня, сайт також надає можливість переглянути останній випуск журналу на різних мовах (і не лише останній: в 2010 році були оцифровані старі видання «The New York Times»), закликає підписатися на сторінки в соціальних мережах «Twitter» і «Facebook», «Ютуб», «Google +» та має зручну мобільну версію. Для детального перегляду матеріалів сайту, необхідно зареєструватися в системі та оплатити послуги незалежного ЗМІ.

Рубрика «Світ» є традиційною для багатьох західних видань. В «The New York Times» існують підрубрики цієї тематичної категорії: «Африка», «Америка», «Азія», «Австралія», «Канада», «Європа», «Середній Схід».

Крім того, створюються журналістами редакції на наступні теми: політика, бізнес, здоров'я, спорт, стиль, книги, мистецтво, подорожі, харчування, наука, нерухомість, технології. Українські новини можна знайти у рубриці «Європа» або за пошуковим запитом «Україна» на сайті. Так, станом на 27.09.2023 р. було опубліковано матеріали про російсько-українську війну.

Для цього використано інфографіку (див. рис. 1.7.).

НА

НА

НА

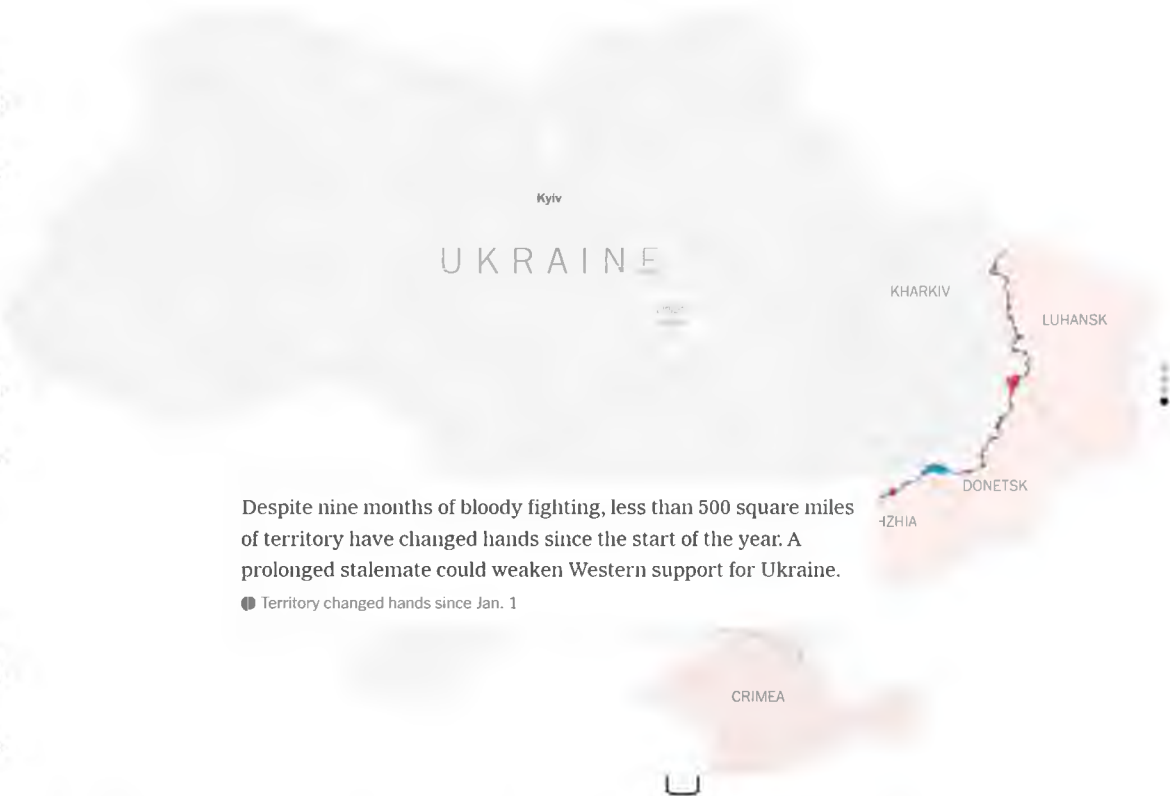

Рис. 1.7. Інфографіка («The New York Times»)

«The New York Times» відіграє досить важливу роль у постачанні міжнародній спільноті інформації про війну Росії проти України. Журнал в Україні має свого особистого кореспондента Л. Могельсона. Він, наприклад, відзняв у жовтні (10 жовтня) проукраїнський репортаж про бомбардування Києва.

Deutsche Welle (DW) – ще одне відоме німецьке інтернет-видання, яке орієнтоване на комплексну тематику та висвітлення міжнародних новин. Як міжнародний мовник, «DW» надає неупереджені новини та інформацію, щоб люди могли сформувавши власну думку, оцінити місцеві глобальні проблеми та брати участь у дебатах як активні та поінформовані громадяни. Медіа зазначає, що вони виробляють самотутній, регіонально відповідний контент, орієнтований на діалог, зосереджуючись на шести темах: свобода та людина, права, демократія та належне управління, вільна торгівля та соціальна справедливість, технології та інновації, санітарна освіта,

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

харчування та охорона навколишнього середовища, а німецька і Європейська культура [20]. Поширюються новини за допомогою відео, текстового та аудіо матеріалів на веб-сайті, за допомогою подкастингу та LIVE TV.

Журнал «Washington Post» є одним з найстаріших журналів у світі. Газета здобула всесвітню популярність за свої журналістські розслідування. Крім того, медіа присвятило темі війни в Україні окрему рубрику, де кожного дня висвітлюються новини за категоріями: «Брифінг у прямому ефірі», «Донбас», «Думки». Медіа створило базу, яка станом на 29.09.2023 р. налічує:

Наприклад, газета «Financial Times» має свого кореспондента в Україні, і з самого початку війни на основній сторінці сайту щоденно присутній журналістський матеріал, що стосується України. Аналізуючи матеріал за 09.06.2023 рік, нами було знайдено на головній сторінці видання 4 матеріали про Україну. Так, до теорії порядку денного, наряду з матеріалами про Д. Трампа, гарячих новин Туреччини та розслідувань таємної торгівлі зброєю, було висвітлено наступні новини (див. рис. 1.8. станом на 09.06.2023 р.):

- 1) Військовий брифінг з приводу прориву української дамби.
- 2) Українці в затоплених містах під контролем росії благають про допомогу.
- 3) Джо Байден заявив, що США надаватимуть Україні фінансування «стільки, скільки буде потрібно».

4) Початок контрнаступу в Україні.

Варто також зазначити, що темі російсько-української війни відведено цілу рубрику, яка, до речі, не завжди присутня навіть в українських медіа. У ній можна ознайомитися з останніми новинами в Україні, аналізом та думками різних експертів медіа про війну в Україні [44].

War in Ukraine

US publishes new details of Russia-Iran military drone co-operation

Рис. 1.8. Проблематика медіа у висвітленні війни («Financial Times»)

У висновку, з 2014 року починається розширення міжнародних представництв західних медіа в Україні; станом на 2023 рік в Україні найбільша кількість медіа – американські; найпоширеніша тема – війна в Україні.

Станом на 2023 рік українські ЗМІ представлені у західних країнах такими способами.

1) Інтернет-видання. Багато українських ЗМІ мають англійські версії своїх веб-сайтів та соціальних мереж. Це дозволяє їм поширювати інформацію про Україну та її події міжнародній аудиторії.

2) Телевізійні канали. Деякі українські телеканали мають мовлення за кордоном. Наприклад, телеканал «UA TV» поширює інформацію в США, Канаді, Польщі, Німеччині.

2) Радіо. Деякі українські радіостанції мають мовлення за кордоном. Наприклад, радіо «Свобода» має мовлення в усьому світі.

4) Прес-агенства. Деякі українські прес-агенства мають представництва у західних країнах. Наприклад, УНІАН має представництво в США та Німеччині.

Надалі розглянемо деякі приклади українських ЗМІ, які представлені у західних країнах у Табл. 1.3.

Табл. 1.3. Представництва українських ЗМІ на Заході

Назва медіа	Формат
Інтернет-видання	
Українська правда	онлайн-видання, засноване у квітні 2000 року, яке є одним з найстаріших та найповажніших українських медіа;
ТСН	незалежний медіахолдинг, створений командою професійних журналістів у 2014 році. Сьогодні в нього входять щотижневий журнал NV, новинний сайт NV.UA, загальнонаціональне розмовне Radio NV, дискусійні панелі та англійська версія сайту;
НВ	
Liga.net	діловий новинний портал, який є ключовим проєктом Медіахолдингу Лігамедіа та частиною Групи компаній «ЛІГА»;
Телевізійні канали	

UATV Hromadske TV	незалежна громадська організація, яку в 2013 році створили журналісти, аби незалежно та неупереджено розповідати суспільству важливу інформацію через усі доступні канали;
Радіо	
Свобода Радіо НВ Інформаційні агенства	
УНІАН	Українське Незалежне Інформаційне Агентство Новин
Інтерфакс-Україна	

Незважаючи на надану класифікацію, зазначимо, що кожне медіа має свою інтернет-спільноту. Так, незалежне українське телебачення «Hromadske TV» висвітлює новини, політику, культуру та інші події в Україні та світі одразу у декількох форматах: телебачення, інтернет-телебачення, соціальні мережі. Власником зазначеного медіа є Громадська організація «Hromadske.UA». Варто зазначити й те, що це незалежна організація, про що говорить способи фінансування: громадські внески, гранти, спонсорство. Hromadske TV є одним із найпопулярніших незалежних телевізійних каналів в Україні. Телеканал має мільйони підписників у соціальних мережах і його відео регулярно переглядають мільйони людей по всьому світу. Телеканал відомий своїм незалежним і критичним висвітленням подій в Україні, своїми розслідуваннями корупції

Він відіграв важливу роль у висвітленні Революції гідності в Україні в 2014 році, був одним із перших, хто почав трансляцію подій революції в прямому ефірі [45].

Більшість інтернет-медіа представлені трьомовними версіями на українській та англійській мові (міжнародна версія). Є й більш багатомовні видання. Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна», наприклад, поширює інформацію у країні Європи, Китаї, країні СНД тощо [46].

Серед найвідоміших інтернет-видань, які долучилися до міжнародних інтернет-медіа, можна назвати медіа «Українська правда». Воно займає перше місце за споживанням новин серед незалежних інтернет-видань України (Дослідження «Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа 2022». див. рис. 1.9.) Видання входить до рейтингу ІМІ як загальноукраїнське онлайн медіа, яке набрало більше балів за результатами оцінки дотримання професійних стандартів. Крім того, проєкт посів третє місце у рейтингу кращих новинних сайтів, а його провідні журналісти були нагороджені почесними державними нагородами (журналіст Михайло Ткач та редактор Сергій Сидоренко) [47, С. 16].

НУБІП Україна

НУБІП Україна

НУБІП Україна

Рис. 1.9. Найпопулярніші сайти новин в 2022 р., Дослідження «Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа 2022»

Всі матеріали медіа поширюються через відповідні інтернет-проекти.

Головними тематичними категоріями, які обрало для себе медіа, стали теми економіки, життя відомих людей, міжнародні новини та тема стилю життя. На думку, зазначеного ЗМІ саме ці теми є головними та найпопулярнішими

у суспільстві, тому вони є першочерговими в порядку денному медіа.

Проект «Європейська правда» – проект, який тематично спрямований на висвітлення міжнародних новин. Говорячи про тематичну спрямованість українських медіа та про особливості поширення цих тем, важливо зазначити, що видання долучаються до створення розгорнутих

журналістських досліджень. Так, «Українська правда» відоме за своїми

розслідуваннями ще з 2007 року. Саме з цього часу його позиціонують як платформу правди та журналістських розслідувань. Найбільшою

популярності медіа набуло при висвітленні різних важливих конфліктних подій та у створенні сенсаційних розслідувань. Саме такі розслідування були головними в тематичній структурі порядку денного. Зазначимо найважливіші з тем поширення у різні роки [48].

Найбільш популярним діловими інтернет-виданнями України можна назвати «Ліга.net», яке поширює інформацію про бізнес, владу, політику та економіку, про актуальні важливі події в Україні та світі. Найчастіше у матеріалах журналісти використовують жанр «інтерв'ю» та думку експертів. Так, інформаційний портал «Ліга» має на своєму веб-сайті розділ «Думки», що представляє актуальні коментарі від відомих експертів (в одному з останніх матеріалів – експерт програми «Міжнародна і внутрішня політика» Українського інституту майбутнього про причини підриву Каховської ГЕС та замороження війни) [49].

Радіо НВ – ще один чудовий приклад многоформатного медіа. Засноване як українське радіо в 2014 році, сьогодні «НВ» висвітлює новини, політику, культуру та інші події в Україні та світі також за допомогою інтернету (радіо, інтернет-радіо, соціальні мережі). Радіо НВ є міжнародним вісником новин, оскільки воно транслюється в усьому світі через інтернет.

Радіо має понад 1 мільйон підписників у соціальних мережах і його слухають мільйони людей у більш ніж 100 країнах. Мова, якою розповсюджується інформація – українська, російська та англійська [50].

Фінансування медіа також відбувається за допомогою різних громадських внесків, грантів, спонсорства, що дозволяє бути незалежним від політичних структур.

«НВ» пропонує своїй аудиторії подкасти. Медіа має цілу серію освітніх та новинних подкастів, а також подкастів, які присвячені теми війни, міжнародним відносинам («Війна в Україні», «Погляди», «Як ти думаєш?») [51]. Створено спеціальний міжнародний партнерський проект, спрямований на створення та зміцнення стосунків між європейськими,

польськими та українськими діловими колами, а також на підготовку підручнїк для співробітництва в майбутньому відновленні української держави та економіки [52].

Дослідження системи західних медіа українськими журналістами та науковцями стає популярне останнім часом. Значна різниця між українськими та західними медіа полягає в способах, якими вони взаємодіють зі своїми читачами та регулюють коментарі. Так, журналістка «Детектор Медіа» О.Гудка виявила цю відмінність під час свого дослідження, коли порівнювала, як інформація структурується у ранніх газетах та в онлайн-медіах з 1850 року до сьогодні. За допомогою архіву «Newspapers.com» та спеціального архіву для вебсайтів «Wayback Machine» О.Гудка переглянула веб-сторінки у дизайні різних років. Вона дивилась на зміни принаймні щороку і порівнювала їх між двома відомими західними виданнями «The New York Times», «The Guardian» та двома українськими медіа «Українська правда» та «Радіо Свобода». Всі вони як інтернет-медіа були запуснені приблизно в один час у 2000-х. Перш за все, дослідження продемонструвало, що в онлайн-медіах окремий текст та її автор стають дедалі важливішими, і йдеться не просто про підписи імен та можливість перейти на сторінку журналіста/блогера, яка вміщує всі його чи її тексти. Найбільшої цінності у західних медіа набуває не стільки редакторський відбір і наратив видання, як окремі тексти і роль автора. Це стало помітно з появою і постійним збільшенням кількості блогів та колонок в онлайн-медіах. І в українських, і в західних медіах місце на головних початкових сторінках веб-сайтів, виділене для колонок та блогів, поступово зростало. Втім, у західних медіа колонки були із самого початку заснування сайтів. А в обох українських медіах, що засновувалися як онлайн-видання, з'явилися пізніше: у 2008 році. Авторка-дослідниця також зазначає, що західні медіа через чітко виражену в газетах систему взаємодії із читачами (через листи в редакцію), продовжують поєднувати зворотній зв'язок не лише

онлайн через соціальні мережі, а й через листування. Наприклад, на сайті «The Guardian» логіка листування з редакцією залишається незмінною: поряд із можливістю поширити текст у соцмережі є значок листа для надсилання електронного листа автору або редакції. Крім того, дослідниця зауважує, що, у порівнянні з українськими медіа, західні видання мають меншу кількість візуальних значків та меншу інтеграцію з соцмережами [53].

Взагалі соцмережі стають важливою частиною кожного інтернет-медіа. «Українська правда», наприклад, поширює інформацію в соцмереж «Твітер» з 909 тис. підписників, на своєму Ютуб-каналі з 838 тис. підписниками, в Інстаграм, на який підписано 130 тис. читачів, в «Фейсбук» з його 650 тис. фоловерами та в «Телеграм», який читають близько 160 тис. підписників. «Українська правда» представлений навіть у популярній музичній соцмережі «Тік-Ток», де має 75 тис. підписників та знайомить всіх бажаючих з актуальними подіями дня у форматі «швидкі новини».

Під час російсько-української війни українські ЗМІ відіграють важливу роль у поширенні інформації про війну та залученні міжнародної підтримки для України. Ця тема присутня вже другий рік поспіль майже у кожній публікації і є головною у порядку денному. Це також суміжні з війною теми: біженці, санкції, як війна впливає на ті чи інші процеси, російські маніпуляції, воєнний стан, мобілізація, мешканці окупованих територій, відшкодування збитків, держзрада тощо. Вони також допомагають в організації гуманітарної допомоги та привертають увагу міжнародної спільноти до війни. У центрі уваги багатьох Інтернет-медіа тематичні журналістські матеріали, спрямовані на консолідацію народу, підвищення патріотизму. Матеріали ЗМІ висвітлюють культуру України, її споконвічні традиції, пишуть історії про сучасних героїв – волонтерів та військових, підприємницький та інформаційний фронт тощо.

Ось деякі приклади висвітлення війни в Україні українськими ЗМІ:

1) Українська правда запустила спеціальний проєкт про війну в Україні, де публікує новини, інтерв'ю та аналіз ситуації, що відбувається [<https://www.pravda.com.ua/tags/vijna/>]. Також на веб-сайті Інтернет-медіа є проєкт «Допомога ЗСУ», де УП та читачі наближають Перемогу своїми донатами [<https://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/pickup/>].

2) ТСН створила спеціальний проєкт «День на передовій» про війну в Україні, який включає в себе новини, відео, інтерв'ю та статті [54].

3) НВ запустила серію розслідувань про війну в Україні, в яких висвітлила російські злочини проти цивільного населення. Всі матеріали медіа розуміє у овремії великій рубриці «Війна». Також Інтернет-медіа створило проєкт «Бізнес під час війни» та серію подкастів «Війна в Україні» [<https://nv.ua/ukr/tags/vijna-rosiji-proti-ukrajini.html>].

4) Hromadske TV створила спеціальний канал про війну в Україні, який транслюється в усьому світі, а також різні важливі спецпроєкти «Історії волонтерів», «Захисниці», «У сталевих обіймах» та інші [<https://hromadske.ua/genre/spetsproekt/>].

5) Радіо «Свобода» запустила спеціальну мовну версію свого веб-сайту та телеканалу, присвячену війні в Україні. Також було створено наступні проєкти «», «Як ти?», «Війна», створено низку подкастів відповідної теми [<https://www.radiosvoboda.org/p/6981.html>].

6) Журналістами було створено багато різних проєктів для боротьби з фейками, створено публікацій та журналістських проєктів з розкриттям маніпуляцій з російської сторони. Наприклад, в 2022 році однією з тем порядку денного стала фотоісторія О. Лапшина «Як живуть околиці Харкова» з серією фотографій зруйнованих будинків від обстрілів [55]. Продовжують також працювати окремі розслідувальні проєкти. Наприклад, проєкт «Наші гроші» або антипропагандистський проєкт «Вечір з Яніною Соколовою», головна мета якого – боротьба з фейками російської пропаганди і кремлівських ЗМІ. «Фактчеки» – унікальний проєкт

достовірності, який не просто поширює перевірену інформацію, а й допомагає читачам розібратись з повідомленнями чи новинами, що викликають у них сумнів. Така рубрика найчастіше поширює фейки російських ЗМІ. Наприклад, розвінчання фейкової новини за 07.06.2023 р.

– «Росфейк про Київську ГЕС: 4-метрова хвиля накриє Оболонь».

У висновку, українські медіа, які представлені у західних країнах, мають такі переваги як міжнародні вісники новин:

1) доступність: можна слухати або читати в усьому світі через інтернет;

2) незалежність: є незалежними від уряду та будь-яких політичних сил;

3) розслідування: проводять розслідування корупції та інших проблем в Україні;

4) відіграють важливу роль у висвітленні війни в Україні.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до розділу

Розглянуто систему західних інтернет-медіа в сучасному інформаційному просторі. Визначено основні особливості західних інтернет-медіа: мультимедійність: поєднання відео- та аудіоматеріалів, інтерактивних графіків та інших засобів для залучення та збереження аудиторії; аналітичність та експертність є важливими у висвітленні новин; популярність жанру журналістського розслідування, яке викликає довіру аудиторії; платні підписки та публікації на сайті, створення різних дочірніх проектів для фінансування медіа (освітні курси); активна робота з соціальними мережами; спрямованість на широку аудиторію за рахунок висвітлення новин про різні країни (міжнародних новин) та на різних мовах; різноманітність каналів комунікації: поширення матеріалів за допомогою веб-сайту, соцмережей, подкастів, власного додатку, телебачення, радіо, власних додатків медіа; щодобове мовлення новин; пряме мовлення; на перші «шпальти» виходять експертні думки різних лідерів думок та професіоналів в тій чи іншій сфері діяльності, інтерв'ю з відомими особистостями, популярність колонок і блогів; сучасність, технологічність: інтерактивність, використання тривимірної голограми.

З'ясовано правовий статус західних інтернет-медіа. У цілому, правовий статус західних ЗМІ є досить сприятливим. Західні ЗМІ мають право на свободу слова та вираження, законодавство та кодекси етики різних країн Заходу в цілому гарантують свободу слова журналістам, які поширюються також на інтернет-медіа. Однак, як і будь-яке право, свобода слова має свої обмеження, які можуть бути застосовані в деяких випадках, що зазвичай стосується матеріалів, що є образливими для інших людей, пропагують насильство або ненависть до країни, окремої людини тощо.

Визначено специфіку функціонування західних медіа в Україні й українських медіа на Заході. У висновку, українські медіа, які представлені

у західних країнах, мають такі переваги як міжнародні вієники новин:

доступність: можна слухати або читати в усьому світі через інтернет,

розвиток через соцмережі, окрема рубрика; популярні розслідування та

висвітлення експертної думки; поступовий розвиток подкастингу

(початковий рівень); трьомовна версія веб-сайту; відіграють важливу роль у

висвітленні війни в Україні. До особливостей західних медіа в Україні

віднесено наступне: окрема рубрика, популярність блогів і колонок, поряд з

сучасними засобами комунікації через соцмережі розвивається традиційне

листування через пошту; популярний подкастинг; багатомовність;

розширення міжнародних представництв західних медіа з 2014 року;

найбільша кількість медіа – американські, найпопулярніша тема – війна в

Україні.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 2. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ДИСКУРСІ ЗАХІДНИХ МЕДІА: ТЕМАТИЧНА СПРЯМОВАНОСТЬ, МОВНА ЕКСПЛІКАЦІЯ НА ПРИКЛАДІ «THE NEW YORK TIMES», «DER SPIEGEL», «BBC»

2.1. Проблематика та динаміка публікацій

На думку американських науковців Д.Шоу та М.Маккомбса саме ЗМІ визначають пріоритетну проблематику та вирішують рівень важливості подій для аудиторії за допомогою висвітлення важливих тем, їх певної структуризації. Вони встановлюють порядок денний, акцентуючи увагу саме на них темах та питаннях, які є, на їх думку, найбільш вагомими. У дослідженні також було встановлено, що медійний розголос через довгострокове висвітлення пріоритетних тематичних позицій робить ці теми більш актуальними для суспільства [56].

Німецький науковець В.Нейман, аналізуючи медіа, також дійшов висновку, що ефективний вплив ЗМІ на аудиторію відбувається по досягненню певного часу. Це означає, що сприйняття аудиторії долається після висвітлення низки інформаційних повідомлень на задану тему [57]. Тобто мова йде про кількість або динаміку публікацій. Отже, зважаючи на впливовість зазначеного типу медіа, розглянемо як в сучасних умовах формується проблематика в західних інтернет-ЗМІ.

Для того, щоб визначити проблематику та динаміку висвітлення теми «російсько-українська війна» західними медіа, нами було проведено власне дослідження. Попередньо було визначено, що сьогодні, в час найбільшої інформатизації суспільства та в умовах війни, популярним медіа стає інтернет-ЗМІ. Саме тому наше дослідження проводилося на основі трьох різних інтернет-медіа двох різних часових періодів (2022 та 2023 рік) та

різних країн (Німеччина, Велика Британія та Америка, адже вони є лідерами думок у світі). Для цього ми вирішили обрати 3 різних медіа – представників різних країн-світових лідерів, які на сьогодні є найбільш активними у житті України:

1) США – інтернет-видання «The New York Times».

2) Великобританія – інтернет-видання «BBC».

3) Німеччина – інтернет-видання «Der Spiegel».

Розуміючи, що головні тематичні категорії медіа можна побачити завдяки рубрикам інтернет-ЗМІ, нами було проведено аналіз поширення матеріалів через відповідні рубрики. Якщо говорити конкретно про новинні теми, які обирають інтернет-медіа, то вони найчастіше спираються на актуальність тих подій, що відбуваються в той чи інший період часу. Треба

також розуміти, що інформаційним приводом виступають, перш за все, різного роду події, актуальні теми, проблеми суспільства, спрямовані на широкий загал. А також сенсаційні новини, що одразу стають головною темою дня. Сучасний публіцистичний дискурс в західних ЗМІ, з огляду на актуальність подій, спрямований першочергово на висвітлення теми війни.

Ця тема присутня вже другий рік поспіль майже у кожній публікації і є головною у порядку денному. Це також суміжні з війною теми: біженці, санкції, як війна впливає на ті чи інші процеси, російські маніпуляції, воєнний стан, мобілізація, мешканці окупованих територій, відшкодування збитків, держзрада тощо. Рубрика «Війна» поширює актуальну інформацію про події дня, які відбуваються на фронті, структурують інформацію про масштаби та наслідки атак росіян, висвітлює злочини ворога.

Аналізуючи тематичну спрямованість «The New York Times», можна зазначити, що це медіа є комплексної спрямованості, як і більшість західних ЗМІ. Крім національних новин США, видання поширює інформацію про весь світ. Рубрика «Світ» є традиційною для багатьох західних видань. В «The New York Times» існують підрубрики цієї тематичної категорії

«Африка», «Америка», «Азія», «Австралія», «Канада», «Європа», «Середній Схід». Крім того, створюються журналістами редакції на наступні теми: політика, бізнес, здоров'я, спорт, стиль, книги, мистецтво, подорожі, харчування, наука, нерухомість, технології.

Під час висвітлення російсько-української війни західними медіа було висвітлено широкий спектр проблем з досить великою динамікою. Наприклад, у 2022 році на веб-сайті було опубліковано 11 458 публікацій у рубриці «Російсько-українська війна». В 2022 році видання має велику кількість публікацій стосовно російсько-української війни. Висвітлення повномасштабного вторгнення починається з першого дня вторгнення («Путін оголосив про початок військової операції») [58].

Поширюються з початку вторгнення наступні теми: інформація про переговори міжнародних організацій та лідерів країн з російською владою, санкції проти російських компаній та підтримка США, часто звучить викриття фейкових російських новин щодо теорії змови і ядерної зброї в Україні. Найчастіше публікацій присвячено не подіям, що зараз відбуваються, а інформації про санкції, підтримку Америки та різним аналітичним дослідженням щодо можливостей зупинки війни, впливу війни на пересічних людей, на енергетичний ринок, прогнозам на майбутнє («Як росія напала на Україну і що буде далі») тощо. Загалом за 2022 рік найбільше публікацій було зроблено у вересні. Видання поширило інформацію 67 разів. Майже кожна 5 стаття була присвячена темі війни в Україні. Дане дослідження було здійснено методом підрахунку на веб-сайті.

Слід також сказати, що наприкінці 2022 року до військового вторгнення росії в Україну стала не такою сильною. Лише за один місяць (листопаді) 2022 року в архіві медіа було знайдено лише 8 публікацій. Серед них наступні публікації на тему «російсько-української війни» [59]:

- 1) Російські злочини (торгівля дітьми, події російського вторгнення) – 2 публікації.

2) Проблеми в Україні та висвітлення подій на фронті (відключення електроенергії та води) – 4 публікації.

3) Висвітлення героїзму українців, витримки та відданості професійному покликанню (Під ракетними ударами українці носять воду, а хірурги працюють у темряві), інформаційний фронт) – 3 публікації.

4) Санкції та міжнародна підтримка України (підтримка США, введення санкцій. Конфронтація з Іраном через підтримку росії) – 7 публікацій.

Отже, в кінці року публікацій на тему війни в Україні стало набагато менше, вони найчастіше присвячені темі санкцій та американській підтримці України.

Висвітлення теми війни в Україні та російських злочинів американським медіа «The New York Times» в 2023 році дещо відрізняється від попереднього 2022 року. Медіа активно висвітлює тему війни. Має відповідну рубрику.

Якщо говорити про динаміку публікацій, то це 98 публікацій було зроблено лише за місяць (у травні) 2023 року. За рік 4249 публікацій.

Матеріали стабільно поширюються кожного дня та містять близько 1-4 статей на день. Лише 1 травня їх було найбільше – 8 публікацій. Це пов'язано з подіями, що на часі є актуальними: контрнаступ, міжнародна підтримка, вибух вантажного поїзду на території росії.

Головними темами нами було визначено міжнародну підтримку різними країнами (більшою частиною, висвітлюється допомога США), актуальні події в Україні та Росії, ситуація на фронті.

До головних тем, які поширюються цього місяця також віднесено наступні:

1) Події в росії та на окупованій території (вантажний поїзд зійшов з рейок, дослідження російських втрат, хаос, дефіцит і контррозвідальні рейди на окупованій території, вибухи над Кремлем, поранення російського

письменника, парад, тема статків російських багатіїв, постачання зброї Росії, російське дезертирство, освіта проросійська) – 19 матеріалів.

2) Актуальні події війни (атака Києва, битва за Бахмут, підготовка до контрнаступу,) – 15 матеріалів. Також представлено фотодокументування Бахмуту, яке ведеться з травня 2023 року.

3) Міжнародна підтримка та брифінги (США надають Україні 1,2 мільярда доларів на закупівлю ракет протиповітряної оборони та іншого важливого обладнання) – 15 публікацій.

4) Питання впливу подальшої війни

5) Висвітлення патріотично налаштованих українців, інцидентів на тлі проукраїнського та проросійського – 1 матеріал (бійка між представниками російської та української делегації на конференції в Анкарі).

6) Теми досягнень (збиття Україною найсучаснішої російської ракети, просування України під Бахмутом) – 2 матеріали.

7) Біженці та історії війни (дослідження щодо кількості тих, хто повернувся до України, історія зруйнованого міста Херсона).

8) Культура (підготовка України до Євробачення).

Видання також має окрему рубрику, яка документує злочини під час війни в Україні [60]

1) Внаслідок російських обстрілів у Херсоні загинули мирні жителі.

2) Шквал російських обстрілів вразив залізничний вокзал, магазини та інші об'єкти в Херсоні.

3) Військові злочини Національної гвардії росії в Херсоні – побиття, страти.

4) Влучення російської ракети у лікарняний комплекс.

5) Гибель дитини та матері під час обстрілу столиці.

«BBC» в 2022 році неодноразово присвячувало свої матеріали саме Україні та російській агресії. В 2022 році медіа висвітлює різні теми про Україну 10615 разів. Це і тема культури, традицій. Але найчастіше ці статті

присвячені саме російській агресії або міжнародній допомозі. Цим темам присвячена окрема рубрика «Війна в Україні». Медіа є одним з небагатьох, яке робить публікації про російсько-українську війну та події в Україні не просто кожного дня, а по годинно. Наприклад, аналізуючи 16 листопада 2022 року (перші дні публікацій медіа, які було знайдено за 2022 рік), було з'ясовано, що деякі публікації робилися 14 разів на день. За місяць листопад було створено всього 69 матеріалів. Це було з'ясовано методом підрахунку за допомогою пошуку на веб-сайті медіа.

Серед цих публікацій було знайдено наступні теми:

1) Біженці (про подарунок скутера біженцю, який переїхав до Великобританії, про життя біженців, міжнародна допомога смертельно хворій дитині з України в Ірландії, вихованці «Limen Christi College» допомогли заповнити вантажівку подарунками для українських дітей) – 7 матеріалів.

2) Звільнення Херсона, емоційні кадри зустрічі українського війська, відбудова та повернення біженців в місто, відновлення інфраструктури – 4.

3) Новини української культури: українська опера в Хаддерсфілді.

4) Російські звірства в Херсоні – 2.

5) Вибух ракети в Польщі – 7 матеріалів.

6) Загибель міжнародних військових, які воюють за Україну.

7) Міжнародна допомога (Ініціатива зеленого зростання Ендрю Форреста в Україні спрямована на заміну зруйнованої інфраструктури, мережа «Цілющі руки» надала Україні партію генераторів, Королівська комісія відвідала центр, який надає українцям освіти, працевлаштування та житлову підтримку, Благодійний фонд «PhysioNet» відправив медикаменти для України, Limbcare зібрав 150 предметів, таких як інвалідні візки та засоби для ходьби, щоб допомогти людям в Україні, Міжнародна підтримка Великої Британії вертольотами, стипендії для українців-біженців, освітня допомога, Санкції для Росії у спорті, НАТО допоможе зі зброєю та

підтримкою електромереж Міжнародна підтримка дітям-сиротам з України, Понад 180 дітей у дитячому будинку в Україні отримують подарунки, надіслані з острова Мен, волонтери «Ipswich» готують тисячі іграшок для дітей з України) – 14 матеріалів.

8) Загроза життю та здоров'ю українців через зиму – 2.

9) Зближення НАТО на тлі війни.

10) Історія першої леді Олени Зеленської, спрямована на підтримку України «ми вистоїмо» – 5 матеріалів.

11) Вибухи у Дніпрі.

12) Облога в Україні (Росія знову завдає ударів по енергетичних об'єктах, оскільки підтримуване Москвою угруповання визнано винним у збитті літака в 2014 році).

13) Збиття авіалайнера над Україною (Голландський судовий процес виявив, що ракета, поставлена Росією, вбила 298 людей на борту MH17 над Україною в 2014 році).

14) Про військових України.

15) Відсутність електроенергії в Україні на тлі російських ракетних ударів – 10 матеріалів (Щонайменше семеро людей загинули в результаті нового російського ракетного обстрілу, через кілька днів після ще більшого бомбардування).

16) Історії людей, які жили в окупації – 3 матеріали (про життєві страхи, про життя в підвалі, тортури на Сході України).

17) Мистецтво: британський художник прикрашає своєю творчістю зруйновані місця України, концерт подяки біженців у Великій Британії.

18) Міжнародні офіційні зустрічі Президента В. Зеленського з представниками влади інших країн – 2 матеріали (Прем'єр-міністр Великої Британії підтвердив підтримку України з боку Великої Британії під час візиту до країни; Прем'єр-міністр Великої Британії відвідав Україну вперше після вступу на посаду; Міністр закордонних справ Джеймс Клеверлі

перебуває в столиці України Києві для переговорів з президентом Зеленським).

19) Про окупацію Маріуполя (Ключове місто окуповане Росією, але український мер у вигнанні все ще будує плани).

20) Небезпека з приводу вибухів поблизу Запорізької АЕС – 2.

21) Обстріл лікарні – 2 (Ракети влучили у пологову відділення на півдні Запорізької області, внаслідок чого загинула двоєнна дитина).

22) Зменшення залежності різних країн від Росії на тлі війни – 2 матеріали (Німеччини, Великобританії).

24) Авіабаза України, як символ непереможності (Чорнобаївка заслужила свій статус одного з найважливіших полів битви війни).

Аналізуючи матеріали, які було створено в 2022 році, слід зазначити, що більшість з них розповідала саме про міжнародну підтримку Великої

Британії. Багато матеріалів також було присвячено біженцям, що також можна віднести до теми міжнародної допомоги. Менше публікацій

зустрічалося про міжнародні офіційні зустрічі. Майже всі матеріали написано в підтримку України, адже вони включають історії про біженців,

міжнародну допомогу, звеличують українських воїнів (Чорнобаївка як символ непереможності), український дух, закликають до допомоги,

популяризують українську культуру (статті про українське мистецтво), а також емоційні кадри зустрічі українського війська, де демонструється

патріотизм та любов до Батьківщини.

Саме жорстокості та агресії росії на території України присвячено 22 журналістських матеріалів. До них ми відносимо історії людей, які жили в

окупації, матеріали про ракетні удари по Херсону, обстріли пологового відділення лікарні Запорізької області, удари по енергетичних об'єктах,

вибухи у Дніпрі.

Також треба відзначити, що в 2022 році ВВС проводила різні дослідження на тему війни. Наприклад, дослідження відмови України від

атомної зброї. Як і українські медіа, ЗМІ наприкінці року підвела підсумки розгорнутим журналістським матеріалом про рік війни в Україні: як вона починалася, що було зроблено тощо.

Про події в Україні західні ЗМІ активно пишуть й в 2023 році. У теорії порядку денного «BBC» новини України завжди на перших шпальтах. Про це говорить Рис. 2.1. Загалом медіа висвітлювало події 2629 разів

Рис. 2.1. Особливості висвітлення російсько-української війни BBC

(станом на 18.05.2023)

Наприклад, у травні «Війна в Україні: цього місяця Росія завдала дев'ятої хвили ракетних ударів по Києву», де журналісти спираються на офіційні джерела України, в тому числі на міського голову м. Києва.

Медіа продовжує робити публікації кожного дня. Наприклад, аналізуючи травень 2023 року, було з'ясовано, що публікації робилися приблизно від 1 до 8 разів на день (в залежності від наявності резонансної події у цей день). За місяць травень було створено всього 151 матеріал.

Серед цих публікацій було знайдено наступні теми:

1) Авіоудари росії по Києву – 3 публікації.

2) Історії українських біженців та волонтерів – 9 публікацій (Український біженець привіз до Великобританії сімейну кавову фірму)

3) Зниклі діти України (історії дітей, яких викрали російські військові) – 2 публікації.

4) Фейкові нарративи росіян та атаки росії українцями – 10 публікації (Росія заявляє, що Україна здійснила серію ударів безпілотників по своїй території в останні місяці, включаючи атаку на Москву цього тижня).

5) Актуальні події на фронті (матеріали про контрнаступ, руйнування дамби) – 25 матеріалів.

6) Масова атака російських безпілотників – 2 публікації.

7) Інтерв'ю з Послом росії в Україні про ескалацію – 2 публікації.

8) Інтерв'ю з керівником Служби безпеки України О. Даниловим (Ми готові повернути нашу країну).

9) Санкції (США ввели санкції проти керівника групи Вагнера, заборона російських алмазів) – 5 матеріалів.

10) Аналітичні матеріали про майбутні шляхи вирішення конфлікту та важливість міжнародної підтримки США (Дипломат США: союзникам України потрібна нова дипломатична тактика, Повернення захоплених територій відбудеться лише після «зміни керівництва Москви»).

11) Історії військових – 2 публікації.

12) Міжнародна підтримка (Президент Байден підтримує план постачання передових винищувачів та навчання українських пілотів) – 10 публікації.

13) Досягнення, технології (проект автобусного шпиталю, технологія WW1, яка допомагає Україні обдурити російські війська, проходження підготовки, захоплення російських солдатів, збиття безпілотників).

14) Культура, традиції (Українці святкують національний одяг країни, Перша українська церква внесена до списку на Євробачення, відновлення української спецшколи, створення дитячої книги про війну).

15) Дослідження дій ворога (вивчення російських новин і пропаганди, кількість загинув у війні, кількість тих, хто виїхав, наслідки війни для росії).

проблеми, з якими вони вимушені стикатися, парад до Дня перемоги) – 6 публікацій.

16) Наслідки війни для інших країн (Інтерв'ю з головою комітету з оборони німецького парламенту, Стратегічна роль Туреччини для Росії).

Надалі нами було розглянуто ще одне відоме німецьке медіа «Der Spiegel». Видання також поширює війну в Україні з першого дня вторгнення. 220 публікацій було проаналізовано лише за один місяць 2022 року, за рік – 2798 публікацій. Головними темами, які висвітлювали російсько-українську війну стали наступні:

1) Російські колаборанти, відмова від росії, санкції (відмова відомих росіян від російського громадянства, відмова воювати в Україні, ембарго на газ, підозра проти російського олігарха Усманова) – 8 матеріалів.

У той же час публікуються матеріали про українських студентів, які не можуть обрати європейське майбутнє через заборону держави на виїзд придатних до служби чоловіків. Звучить така цитата: «Ми не повинні бути позбавлені права будувати життя в безпеці».

2) Російські злочини (обстріл інфраструктури в численних українських містах, протистояння бахмутців постійним обстрілам ракетами, в росії за депортацію та мародерство виплачують премії, втручання у вибори, мародерство, смертоносне ракетне влучання, масовий авіаудар по Україні, викрадення дітей, українці без світла, катування херсонців, ракетний удар по Херсону, сексуальне насильство) – 20 матеріалів. Так, одна з публікацій надає інформацію про викрадення близько 11 тис. дітей з території України, що вказує на масову депортацію неповнолітніх. Також було вказано про те, що задокументовано 400 російських злочинів [61].

3) Проблеми, пов'язані з війною (експорт зерна, ціни на газ, як вплине дефіцит газу на промисловість Німеччини, керівники європейських країн щодо подальших криз, енергетична невизначеність, цінова хвиля на початку року) – 11 публікацій.

4) Аналітика (можливі переговори сторін, дослідження впливу російської пропаганди на німців, загроза використання ядерної зброї, вивчення стратегії Путіна, ймовірні шляхи вирішення конфлікту, російські новобранці та їх підготовка, німці знають більше про росію) – 34 матеріалів (найчастіше аналітичні матеріали створюють військові експерти).

5) Міжнародна допомога та її відсутність, зустрічі (допомога біженцям, німці передали 862 млн. постраждалим від війни, союзники росії у постачанні зброї – Іран, Туреччина, Північна Корея, демонстрації в Ірані на підтримку України, допомога США, допомога Німеччини, підтримка Грузії та Британії, підтримка Норвегії у вигляді поставки зенітних установок, підтримка України зірками шоу-бізнесу Шен Пенн, звернення «Допоможемо Україні пережити цю зиму війни», де письменники та інтелектуали (В. Бірман, Д. Кельман, Г. Мюллер та інші) закликають до більшої підтримки України за рахунок пожертвувань, гуманітарних запасів і зброї, країни G20 підписали спільну підсумкову декларацію, у якій зазначено, що більшість членів найрішучішим чином засуджують війну в Україні, протести проти російського бізнесу на міжнародному ринку) – 27 матеріалів.

6) Висвітлення виступів представників України (промова подяка В. Зеленського медикам і солдатам Херсона, промова Зеленського про найближче відвоювання окупованих міст України, промова головнокомандуючого В. Заслужного, звернення Зеленського щодо запровадження нових санкцій) – 7 матеріалів.

7) Перемоги та досягнення українських військ (успіхи у звільненні Херсона) – 9 матеріалів.

Більшість публікацій мають офіційний інформаційний посил у висвітленні інформації. Хоча деяка оцінність дій росіян все ж прослідковується у засудженні путінського режиму. Підтримку можна відчутти через заклик німецького медіа до підтримки України, яка була

висвітлена, наприклад, 5 травня 2022 року. Вона також розповідала німцям як саме і чим можна допомогти, до яких організацій звертатися тощо.

Видання «Der Spiegel» поширює війну в Україні в 2023 році. 1015 публікацій. Станом на 10.06.2023 медіа розмістило на головній сторінці 2 публікації, одна з яких «Забута історія Каховки» є аналітично-історичним дослідженням міста Каховки, яке раніше вже було бойовою точкою зіткнення Червоної та Білої армії сто років тому. Інша є оперативною інформацією про події на фронті, а саме «Уламки дрона врізалися в будинок» (про загиблих і поранених після авіа удару в Одесі).

Russlands Angriffskrieg >

alle Beiträge

5+ **Die vergessene
Geschichte des Ortes
Kachowka**

Eine Kolumne von Mikhail Zygar

Dort, wo heute die Front zwischen der Ukraine und Russland verläuft, standen sich schon einmal zwei Armeen gegenüber. Und auch die Stadt der Katastrophe ist legendär. Doch die Russen leiden unter historischer Amnesie.

5 Min

Рис. 2.2. Висвітлення війни «Der Spiegel». Порядок денний станом на 10.06.2023

Загалом аналіз німецького медіа продемонстрував найбільшу активність у висвітленні новин про російську агресію. Так, лише за один місяць (травень) в 2023 року було зафіксовано 193 публікації (приблизно 7 публікацій на день), серед яких інформаційні звіти, аналізи, новини. Мінімум 20 матеріалів стосувалися висвітлення військових злочинів в Україні. До таких віднесено наслідки обстрілів жилих кварталів та як наслідок, гибель мирного населення, а також руйнування критично

інфраструктури України. Всього за 2023 рік було зроблено близько 1200 публікацій.

До найпоширеніших тем, які було поширено станом на травень 2023 року, нами віднесено наступні:

1) Міжнародна допомога (США обіцяють збільшити допомогу, навчання на німецьких танках, навчання у Німеччині, Франції та Польщі, допомога Нідерландів) – 12 матеріалів.

2) Російські злочини (авіаудари по українській столиці, після потужного обстрілу в українській столиці горить багатоквартирний будинок, падаючі уламки вразили б кілька районів столиці, в тому числі історичні райони Поділ і Печерський, у результаті обстрілів в Павлограді загинули діти, департації) – 19 публікацій. Окремо існують публікації про необхідність створення документування (реєстру) злочинів росії. У публікації вказано злочини, які вже здійснено та збитки цих руйнувань на понад 600 млрд євро [62].

3) Новини росії та окупаційних міст (Удари безпілотників по російській столиці, російські колаборанти, вибори на окупованих територіях, скільки російських військових загинуло, російські дипломати, які покинули російську територію з початком війни, вантажний потяг зійшов з рельс, використання гіперзвукова зброя, військовий парад Путіна) – 35 публікацій.

4) Культура (Kalush Orchestra дає концерти по всьому світу, збирає пожертви на батьківщину).

Окремо про злочини в Мережі створена серія подкастів «Вулканські файли», яка існує з 2023 року. У подкастах розкриваються внутрішні плани компанії, яка створює цифрову зброю для російських спецслужб. Подкасти «Війна Путіна в мережі» створюють епізод щочетверга. До головних тем віднесено: відключення супутникового зв'язку, хакерський підрозділ військових, російська пропаганда в Мережі [63].

В 2023 році за оцінками наративами медіа можна зрозуміти позитивне відношення та підтримку України у війні. Про це говорять наступні цитати з публікацій за травень 2023 року:

- 1) Росія бомбардує Україну жорсткими авіаударами.
- 2) Світ повинен бачити, що терор програє
- 3) Американські зенітні комплекси Patriot допомогли знищити зло.
- 4) Росія на межі катастрофи.
- 5) Путінський режим.

Отже, перш за все, зазначимо, що досліджувані медіа мали окремі рубрики для висвітлення теми російсько-української війни. Наприклад, теми російсько-української війни відведено цілу рубрику в британському «BBC» – рубрика «Війна в Україні», рубрику «Російсько-українська війна» в американському ЗМІ «The New York Times» та аналогічну рубрику в «Der Spiegel». У рубриках можна ознайомитися з новинами в Україні, аналітичним аналізом та думками різних експертів медіа про війну в Україні. Порівнюючи висвітлення теми війни між країнами в 2022 та 2023 роках, можна відзначити, що найбільш активно тему висвітлювало німецьке інтернет-видання «Der Spiegel».

Під час висвітлення російсько-української війни західними медіа було висвітлено широкий спектр проблем, включаючи:

- 1) Політичні та геополітичні аспекти війни, такі як причини війни, цілі Росії, реакція міжнародної спільноти та її наслідки для міжнародного порядку.
- 2) Військові аспекти війни, такі як перебіг бойових дій, втрати сторін, а також використання зброї та військової техніки.
- 3) Гуманітарні аспекти війни, такі як наслідки війни для цивільних осіб, включаючи біженців, жертв та руйнувань.

Крім того, західні медіа висвітлювали такі проблеми, як:

- 1) Російська пропаганда та дезінформація.

2) Ситуація в Україні після війни. Західні медіа висвітлювали перспективи на майбутнє.

За даними цього дослідження, BBC, The New York Times та Der Spiegel висвітлили російсько-українську війну у 2022 та 2023 роках у загальній кількості 32 764 публікацій. BBC опублікував найбільшу кількість публікацій. Кількість публікацій у 2023 році була дещо нижчою, ніж у 2022 році. Це можна пояснити тим, що війна перейшла в затяжну фазу, і інтерес до неї знизився. Однак війна все ще була важливою новиною, і західні ЗМІ продовжували її висвітлювати. Це дослідження показало, що BBC, The New York Times та Der Spiegel висвітлювали російсько-українську війну у 2022 та 2023 роках у значній кількості публікацій. Кількість публікацій підраховувалася за допомогою пошукової системи Google. Для цього було сформовано запити на англійській мові «BBC Ukraine war», «The New York Times Ukraine war» та «Der Spiegel Ukraine war». У результатах пошуку фільтрувалися публікації, опубліковані з 24 лютого 2022 року по 31 серпня 2023 року.

Табл. 2.1. Динаміка публікацій 2022-2023 рр.

ЗМІ	2022 рік	2023 рік	Загалом
BBC	10 615	2 629	13 244
The New York Times	11 458	4 249	15 707
Der Spiegel	2 798	1 015	3 813

Динаміка публікацій також відображала зміни в ситуації на фронті. У перші місяці війни західні медіа зосереджувалися на військових аспектах війни, таких як бойові дії та втрати сторін. Потім, коли війна перейшла в

затяжну фазу, західні медіа почали більше уваги приділяти гуманітарним аспектам війни, таким як наслідки війни для цивільних осіб, міжнародній допомозі.

2.2. Проросійські нарративи в західних медіа

Західні ЗМІ під час російсько-української війни стали важливим інструментом впливу та боротьби на інформаційному фронті. Треба також зазначити, що для позитивного впливу в ЗМІ повинні відповідно звучати позитивні нарративи. Через тему міжнародної підтримки медіа найчастіше демонструє прихильність до України. Україна, у свою чергу, використовує ці матеріали (якщо вони мають позитивні нарративи) як допоміжний інструмент у боротьбі за мотивацію українського народу. За допомогою висвітлення допомоги всього світу, люди починають розуміти, що вони не самі та більше вірити у перемогу та консолідується. Тому тема міжнародної підтримки важлива. Аналізуючи висвітлення російсько-української війни в західних ЗМІ (на прикладі BBC, «Der Spiegel», «The New York Times»), нами було з'ясовано не лише специфіку поширення публікацій, а й головні проросійські нарративи медіа.

Але також подекуди траплялися моменти, які суттєво відрізнялися від того, що відбувається в Україні. Так, з грудня 2022 по березень 2023 року активістами Львівського медіафоруму було проведено відповідне дослідження «Протидія нарративам російської пропаганди про Україну в західних медіа» [64].

У дослідженні було ЗМІ у кількох європейських країнах, зокрема: ЗМІ Франції, Латвії, Італії, Угорщини та Німеччини. Українські дослідники, аналізуючи матеріали даних ЗМІ, порівняли як західні ЗМІ в різних провідних країнах світу висвітлюють інформацію про Україну, тобто

допомагають вони українським медіа поширювати достовірну інформацію про злочини Росії чи навпаки спотворюють інформацію.

У висновках дослідники зазначили, що ЗМІ цих країн мають певні відмінності та помилки у висвітленні війни в Україні. Наприклад, у медіа присутні елементи російської пропаганди. На думку дослідників це пов'язано, перш за все, з недостатньою кількістю інформації з перших уст, оскільки відсутні зазвичай джерело інформації з України (не всі медіа мають ресурси відправити своїх кореспондентів у відрядження безпосередньо в Україну). А через брак журналістів, здатних говорити французькою від імені України, уявлення медіа про події у Східній Європі сформували кореспонденти, які працювали в Росії.

Більш того, деякі медіа для створення матеріалів про війну в Україні звертаються до російських джерел – російські політики, дипломати (як встановили). Так вони роблять для того, щоб начебто дотримуватися стандарту об'єктивності журналістики. Наприклад, французькі медійники розповіли, що запрошували для коментарів спікера російського посольства у Франції Олександра Макогонова та віцеспікера Держдуми Росії Петра Толстого.

Детальніше помилки, допущені у висвітленні новин про війну в Україні та відповідні приклади публікацій з різних країн можна побачити на рис. 2.3.

ПРИКЛАДИ ПУБЛІКАЦІЙ, НА ЯКІ ВПЛИНУЛИ РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ

- **Франція:** [Le Monde](#) трактує позитивне ставлення до постаті Степана Бандери в Україні як прояв правого радикалізму. Добір цитат українських істориків — тенденційний.
- **Латвія:** [Delfi](#) розповідає про ситуацію в Бахмуті на підставі оцінок лідера групи «Вагнер», ігноруючи українські джерела.
- **Італія:** [ANSA](#) подає без балансу новину російської інформагенції ТАСС із звинуваченнями України в пораненні італійського журналіста.
- **Угорщина:** [Mandiner](#) поширює тези, що війну спровокувала Україна (1, 2, 3); Україну «підбурюють» США і НАТО (1, 2, 3), війна — «джерело заробітку» для олігархів тощо. А також [фейк про відрізання голів](#) «іноземним найманцям» в українському війську.
- **Німеччина:** [Tagesspiegel](#) без необхідного контексту [опублікував заклик](#) до посла США вивести «війська і техніку НАТО» з України — частину російського нарративу про «війну з НАТО».

Рис. 2.3. Дослідження «Протидія нарративам російської пропаганди про Україну в західних медіа» (2022-2023 рр.) [50].

Повертаючись до нашого дослідження трьох медіа, зазначимо, що було виявлено також різні негативні проросійські нарративи. Наприклад:

1) В 2022 та 2023 році «BBC» викладає матеріали з російськими представниками (послом росії), висвітлює його думку з приводу війни;

2) В 2022 році в німецькому виданні «Der Spiegel» з'являються матеріали, які говорять про невіру в перемогу України та засуджують її в корумпованості, у створенні «Чорного списку терористів». Крім того, з'ясовується, що в редакціях працює російський журналіст, який найчастіше публікує експертні Колонки про російсько-українську війну, різні аналітичні дослідження.

3) В 2023 році «BBC» дуже багато уваги приділяє не висвітленню війни, а різним дослідженням російських новин. Причому дуже багато

статей присвячено висвітленню подій в Росії, їх парадам, відновленню «Ігр дружби».

4) В 2023 «The New York Times» було поширено публікацію про неонацистську символіку українських військових, яка може посприяти певним історичним зрушенням та несприйняттям. Також медіа поширило публікацію про думки американських та європейських чиновників, які впевнені, що повернення захоплених Росією українських земель малоімовірно.

В 2022 році BBC, коли велося дослідження про ракети, які упали на території Польщі, неодноразово у публікаціях за 16 листопада висвітлено інформацію про провину українських військ при роботі ПВО, а також про те, що Україна втомлює своєю (максималістською риторикою: «Україна швидко звинуватила Росію. Президент Зеленський назвав це російською ракетною атакою на колективну безпеку і як таку дуже значну ескалацію. Такого роду риторика починає вичерпувати терпіння деяких західних дипломатів. Вони побоюються, що часом максималістські висловлювання та вимоги Києва можуть посилити так звану втому від України серед союзників» [65].

«Der Spiegel» в 2023 році поширює статті, які говорять про явне засудження українських дій та проросійські наративи. Розглянемо їх нижче.

1) Висвітлення думки високопоставлений генерала США М. Міллі, який «не вірить у план Києва в короткостроковій перспективі» [66].

2) У якийсь момент Німеччина вважала, що напад Росії стане катастрофою – і що було б найкраще, якби все закінчилося швидко і Україна розвалилася [67].

3) В ще одній публікації медіа виставляє Україну як одну з корумпованих країн світу. В публікації говориться, що, незважаючи на проведені реформи, Україна й досі залишається вразливою до корупційних

схем. Це медіа демонструє через історію привласнення мільйонів доларів грошей для закупівлі захисних жилетів для армії [68].

4) Негативні наративи висвітлені в декількох публікаціях: наприклад, невіра в перемогу України виражається наступними цитатами «Останнім часом, серед іншого, голоси в США стали голосніше ставити під сумнів майбутню підтримку України», «швидкий вступ України до ЄС малоімовірний», «втома заходу від України» [69].

5) В одній з публікацій німецькі журналісти говорять про створений в Україні «список терористів», у який український уряд включає всіх, хто якимсь чином не підтримує Україну. Журналістами німецького видання також було зазначено, що список був дійсно опублікований «Центром протидії дезінформації Ради національної безпеки і оборони України». Він включав близько 70 персоналій, в якому також значився Мютценіх. Звинувачення: поширення «наративів», які відповідали російській пропаганді [70].

В 2023 році «The New York Times» досить часто поширює публікації, які містять проросійські наративи. Нами було також знайдено статті неоднозначного наративу. Так, виданням було поширено публікацію про неонацистську символіку українських військових, яка може сприяти певним історичним зрушенням та несприйняттям. Так, В. Хопкінс у статті за 26 травня пише що «Деякі бойовики, які цього тижня здійснили вторгнення на територію Росії, мають неонацистські зв'язки. Я переживаю, що щось подібне може мати неприємні наслідки для України, тому що це не двозначні люди» [71]. Або публікація про думки американських та європейських чиновників, які впевнені, що повернення захоплених росією українських земель малоімовірне.

Аналітичні матеріали «The New York Times» з приводу прогнозів та думок на ту чи іншу ситуацію поширює багато різних матеріалів на тему ситуацій, пов'язаних з країною-агресором. Такі матеріали найчастіше

розміщені у категорії «Колонки». Вони висвітлюються російським політичним журналістом М. Зигарем. Також до дослідження долучаються інші аналітики. Наприклад, військовий аналітик Н. Масур. Хоча серед цих публікацій прослідковуються не лише проросійські наративи, але й відчувається підтримка України:

1) «Дослідження можливостей протиповітряної оборони росії»;
 2) «Хто підштовхнув Путіна до ворожості Заходу, дослідження стратегії нападу Путіна»;

3) «Про зірок шоу-бізнесу, які ненавидять режим Путіна, але за гроші готові на все»

4) «Наскільки Україна готова до контрнаступу». Проросійські наративи можна побачити й у публікації «The New York Times», яка містить приклад інфографіки (рис.2.4). і не оптимістичні настрої в самому тексті статті [72]:

1) «Після місяців виснажливих боїв і важких втрат лінія фронту в Україні залишається в основному незмінною, і прорив виглядає складнішим, ніж будь-коли».

2) «Україна досягла мінімальних успіхів у контрнаступі».

3) «У той час як Україна досягла невеликих успіхів на півдні, Росія зайняла трохи більше землі в цілому, в основному на північному сході».

4) «Якщо підсумувати здобутки обох сторін, Росія тепер контролює майже на 200 квадратних миль більше території в Україні порівняно з початком року».

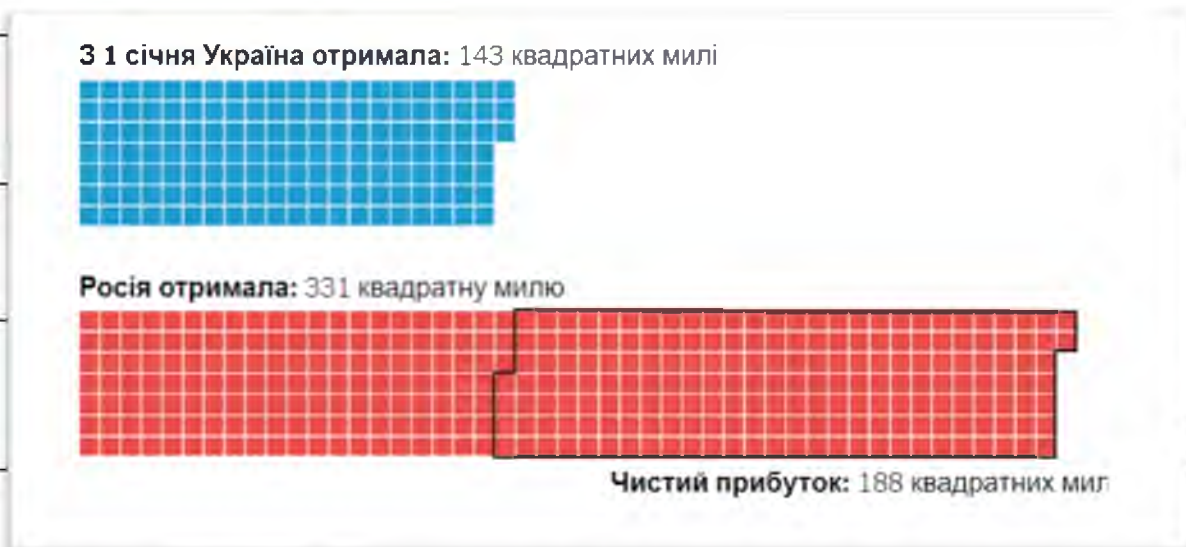

Рис. 2.4. Проросійські нарративи «The New York Times» в інфографіці

Як можна побачити, публікації відображають проросійські настрої і вказують більш на те, що росія має значні переваги у війні. Але слід також сказати, що все ж найчастіше медіа поширюють правдиву інформацію та займають позицію України у російсько-українській війні, що, звісно, відіграє важливу роль у поширенні інформації про війну та залученні підтримки для України

2.3 Лексичні маркери публікацій про російсько-українську війну

Журналістські матеріали формують мислення аудиторії за допомогою теми та відповідних мовних образів, різних концептів, які допомагають сформувати у свідомості вірні образи «героя» та «ворога». Таким чином здійснюється вплив на сприйняття певних образів, формування громадської думки через концепти «ворог», «герой», «рашист», «кіборг», «захисник України». Одна з дослідниць такого концептуального впливу зазначає, що ЗМІ таким чином беруть участь в інформаційній боротьбі за свідомість

українців, немов здійснюючи потужний «вплив на вищий рівень мислення людини, на смисли й цінності, які визначають її поведінку» [74, С. 90].

Отже, лексичні маркери можуть допомогти читачеві зрозуміти значення тексту або виділити важливі аспекти теми. Це також процес пояснення або роз'яснення складних або неоднозначних понять – мовна експлікація. У медіа вона часто використовується для того, щоб зробити новини та іншу інформацію більш зрозумілою для аудиторії. Під час висвітлення українсько-російської війни західними медіа мовна експлікація відіграє важливу роль. Це пов'язано з тим, що висвітлення війни

супроводжується досить складною термінологією, яка включає в себе широкий спектр військових і міжнародних тем і термінів.

Мовна експлікація використовувалася в різних форматах, включаючи:

1) Політичні та геополітичні аспекти війни. Західні медіа пояснювали, чому Росія розпочала війну, які були її цілі та як вона вплинула на міжнародний порядок.

2) Військові аспекти війни. Західні медіа пояснювали, як йшла війна, які були її основні битви та як вона вплинула на стан українських і російських збройних сил.

3) Гуманітарні аспекти війни. Західні медіа пояснювали, як війна вплинула на цивільне населення України, а також як міжнародна спільнота реагувала на гуманітарну кризу.

Визначення термінів. Західні медіа часто надають визначення складних термінів, пов'язаних з війною, таких як «спеціальна військова операція», «денацифікація» та «демідітаризація». Наприклад, військові терміни у висвітленні теми «російсько-українська війна» є найпоширенішими. Часто у цій категорії можна побачити такі як «війна», «вторгнення», «бомбардування», «обстріли», «атака», «захоплення». В 2023 році однією з окремих рубрик «Der Spiegel» у висвітленні війни є тема «Системи озброєння в Україні», де детально розбираються яку саме зброю

використовують українські військові і наводиться роз'яснення великої кількості військової термінології. Наприклад, 2 червня журналісти розповідали про використання військовими крилатих ракет німецького виробництва, а 11 травня висвітлили інформацію про британські крилаті ракети «Storm Shadow», які тепер також знаходяться на озброєнні в Україні [73].

Часто також зустрічаються статті, де лише в одному реченні можна знайти декілька термінів одночасно:

1) «The New York Times»: «Дешеві безпілотники допомагають Україні ухилитися від російських ППО» (24.09.2022).

2) «Der Spiegel»: «Росія атакує Одесу безпілотниками та ракетами», «Rheinmetall може створити спільне підприємство в Україні» (29.09.2023).

3) BBC: «Український безпілотник знищив російський надзвуковий бомбардувальник» (22.08.2023).

Для пояснення часто використовують ілюстрації та пояснення, думки експертів, дослідження. Західні медіа використовували ілюстрації та пояснення, щоб зробити складні концепції більш зрозумілими для аудиторії.

Всі три медіа часто створюють саме мультимедійні матеріали, які поєднують фотографії, відео, гіперпосилання, містять різну інфографіку. Це робить публікацію більш цікавою і доступною, що говорить про прояв мовної експлікації.

Додамо, що при висвітленні війни в Україні та злочинів російської армії, найчастіше журналістами «Der Spiegel» в 2023 році створюється матеріал, який об'єднує фотографію та текст, рідше використовується відео матеріали та інфографіка. Іноді поширюється поряд з короткою інформаційною новиною відео. Кожне відео можна прослухати як подкаст (див. рис.2.5.). Також зазначимо, що майже всі новини супроводжується посиланням на інші ЗМІ, як і візуальний контент не є власним.

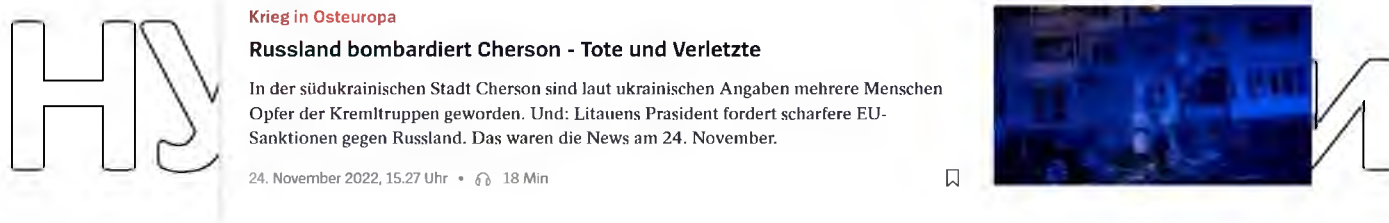

Рис. 2.5. Візуальне оформлення публікації за 2022 р. «Der Spiegel»

Для підсилення реалій російсько-української війни та злочинів росії, використовується емоційний візуальний контент з надійних джерел інформації. Медіа спирається на інші ЗМІ (інформаційний німецький портал «ЕРА», «DPA», британське інформаційне агентство «REUTERS»).

Наприклад, на рис. 2.6. Видно, що фотографія належить німецькому агентству преси «DPA», яке є одним з найбільших, незалежних і активних на міжнародному рівні інформаційних агентств [75].

Рис. 2.6. Джерела візуального контенту у висвітленні війни в Україні станом на 30.05.2023 р. «Der Spiegel»

Для створення мультимедійного формату BBC також використовує різний допоміжний візуал. Наприклад, інфографіку для відтворення кордонів контролю окупаційних військ росії (див. рис. 27) або для візуалізації військових злочинів росії в Україні (див. рис. 28).

Рис. 2.7. Візуальний контент BBC

Рис. 2.8. Висвітлення військових злочинів росії в Україні («BBC»)

Також слід зазначити, що в 2023 році публікації «The New York Times» стосовно російсько-української війни є більш мультимедійними, бо поєднують фотографії, відео, гіперпосилання, містять різну інфографіку.

Battles Rage as Ukraine Tries to Retake Russian-Occupied Territory

Military analysts and U.S. officials said it was too soon to judge the success of Ukraine's offensive, which is looking for weaknesses to exploit.

5 MIN READ

Here's where Ukraine has mounted multiple attacks this week in the apparent beginning of its long-planned counteroffensive.

1 MIN READ

Ukrainian soldiers at the front line south of Bakhmut on Friday. Tyler Hicks/The New York Times

Рис. 2.9 Теорія порядку денного «The New York Times» станом на 10.06.2023 р.

НУБІП УКРАЇНИ

Інтерв'ю з експертами. Західні медіа брали інтерв'ю з експертами, щоб

отримати їхню думку про складні аспекти війни. Наприклад, «The New York

Times» не лише поширює інформацію з актуальних подій та підтримки

України, а й робить аналітичні дослідження ситуації, долучає експертів, які

роблять ті чи інші висновки, роз'яснюють аудиторії ситуацію та створюють

прогнози:

1) Що означає успіх росії в Бахмуті для війни в Україні?

2) Що буде далі з росією?

3) Чому Бахмут?

4) Ключові події в битві за Бахмут.

5) Аналіз підтримки української війни.

BBC також створювало різні дослідження. Наприклад, про те, як

редактор «BBC Analysis» Р. Аткинс розглядає багато проблем, з якими

стикаються російські військові або про дослідження російських фейків

Доктором Балакліцьким, який у травні 2023 р. приєднався до Університету

Ессекса. В 2022 році «BBC» поширило дослідження відмови України від

атомної зброї, «Der Spiegel» в 2022 році поширює дослідження впливу

НУБІП УКРАЇНИ

російської пропаганди на німців, загрози використання ядерної зброї. В 2023 році «Der Spiegel» присвячує свої аналітичні матеріали майбутнім шляхам вирішення конфлікту. «The New York Times» в 2023 році постійно робить аналітичні дослідження ситуації майбутніх стратегій російської влади, аналізує підтримку української війни, ключові події в битвах.

Ще одним прикладом міжнародних досліджень за участю західних журналістів є те, що медіа «BBC» навіть відзняло документальний фільм про життя у прифронтовій зоні Донбасу.

На підтримку України «The New York Times» у висвітленні війни видання проводить різні аналітичні дослідження. Наприклад, масштабне дослідження про використання під час війни заборонених видів зброї (450 випадків такого використання). Саме в цьому матеріалі продемонстровано понад 1000 фотографій з місць обстрілів на території України. Отже, можна сказати, що цей економічний журнал більше орієнтований на проблемні питання наслідків війни у сфері економіки, ніж на саму війну в Україні, яка його не цікавить [76].

Найчастіше ж видання висвітлює оперативну інформацію про події, яка супроводжується візуальним контентом. Наприклад, інфографікою. Це можна побачити на рис. 2.10, де продемонстровано 2 теми з картою де саме відбуваються бої контрнаступу.

Battle Escalates in South as Zelensky and Putin Each Claim Upper Hand

Presidents Volodymyr Zelensky of Ukraine and Vladimir Putin of Russia presented divergent narratives of the escalating fighting in the Zaporizhzhia region.

See more headlines [9+](#)

Here's where Ukraine has mounted multiple attacks this week in the apparent beginning of its long-planned counteroffensive.

1 MIN READ

Рис. 2.10. Висвітлення війни в Україні («The New York Times»)

«The New York Times» додало до списку ще декілька книг про Україну, які розповідають історію конфлікту, серед них, наприклад, «Брама Європи» С. Плохія або «Конфлікт в Україні», де політологи Р. Менона і Ю. Румера досліджують політичні та економічні наслідки конфлікту анексії Криму Росією в 2014 році [77].

«The New York Times» поширює новини про злочини російських військових досить емоційно, використовуючи для цього різні мовні засоби метафори, порівняння, експресивну лексику. Загалом дуже важливими у впливі на людей є емоції, тому західні медіа, які вибудовують сюжет за законами драматургії та при цьому демонструють справжні емоції, мають завжди зворотню реакцію від глядачів, зв'язок з ними. Наприклад, в 2022 році BBC поширює відео про звільнення Херсона, емоційні кадри зустрічі українського війська. Емоційні лексичні маркери чітко відображені у текстах «The New York Times» за 2022 рік: «Москва прагне до конфлікту», «Байден обіцяє притягнути росію до відповідальності», «Захід повинен відповісти», «імперія брехні».

Взагалі, під час висвітлення російсько-української війни західними медіа використовувалися різні емоційні лексичні маркери, щоб підкреслити негативний характер російської агресії:

1) Емоційні слова та словосполучення, такі як «жах», «трагедія», «варварство». Наприклад: «Росія веде масштабну загарбницьку війну проти України» («The New York Times»); «злу не можна довіряти» (BBC), «путінські солдати» (Der Spiegel)

2) Метафори та порівняння. Наприклад: «Допомога Україні розпалює ворожнечу», «Російські війська залишили це місто рік тому. Шрами залишаються» («The New York Times»); «Між групою Вагнера і російськими

військовими спалахнув новий скандал» (BBC); «На зворотному шляху він зробив зупинку в Польщі – і вдарив примирливим тоном» (Der Spiegel).

Можна також прослідкувати використання поняття «захисник» у публікаціях західних ЗМІ, який формує об'єднаний образ українських військових як мужніх, справедливих та згуртованих оборонців, що, звісно, підвищує цінність образу військового в очах. Також акцентується в публікаціях досягнення військових України у боротьбі з ворогом.

2.4. Заголовки публікацій про російсько-українську війну:

визначальні риси, (не)емоційність, структура

Заголовки публікацій про російсько-українську війну мають ряд визначальних рис, які відрізняють їх від заголовків інших тем.

1. Емоційність. Однією з найпомітніших рис заголовків західних медіа про російсько-українську війну є їхня емоційність. Багато заголовків містять такі слова та фрази, як «війна», «напад», «смерть». Ці слова та фрази викликають у читача негативні емоції, такі як страх, тривога, гнів.

«Російські війська продовжують обстрілювати українські міста, внаслідок чого гинуть мирні жителі. Це війна, яка не має виправдання».

2. Особлива увага до жертв. Багато заголовків про російсько-українську війну приділяють особливу увагу жертвам війни. Ці заголовки часто містять такі слова та фрази, як «жертви», «загиблі», «поранені», «біженці». Ці заголовки підкреслюють людську ціну війни. Наприклад, заголовок «BBC» від 6.04.2022 «Внаслідок російських обстрілів на півдні Херсонської області України загинули семеро мирних жителів».

3. Особлива метафоричність. «Російські війська залишили це місто рік тому. Шрами залишаються».

4. Акцент на актуальності. Заголовки про російсько-українську війну часто акцентують на актуальності подій. Ці заголовки часто містять такі

слова та фрази, як «сьогодні», «останні новини». Ці заголовки мають на меті повернути увагу читача до поточних подій. Наприклад, такий заголовок BBC від 23.04.2022 «Новини шостої години: Українське портове місто Одеса постраждало від російських ракет».

5. Структура. Заголовки про російсько-українську війну часто мають певну структуру. Вони часто починаються з дії або події, а потім називають суб'єкта або об'єкт, який бере участь у цій дії або події. Наприклад, заголовок «Російські війська обстріляли Київ» починається з дії «обстріляли», а потім називає суб'єкт «російські війська» і об'єкт «Київ».

Ось кілька прикладів заголовків про російсько-українську війну:

1) «Росія веде масштабну загарбницьку війну проти України», «Україна – це все-таки Давид. Росія все ще Голіаф» («The New York Times»)

Що говорить про емоційність, вживання слів негативного забарвлення.

2) «Війна в Україні: бос Вагнера спростував заяви Росії про українські втрати» (BBC). Заголовок статті говорить про використання особливої термінології.

3) «Справа смерті», «Варшава не хоче карати Україну», «Ця зброя точна і руйнівна» (Der Spiegel). Заголовки мають яскравий емоційний фон, метафоричну складову, інтригують, але не зовсім розкривають тему публікацій.

Ці заголовки демонструють емоційність, увагу до жертв, акцент на актуальності та певну структуру, які є характерними для заголовків про російсько-українську війну. Більш детально з заголовками трьох медіа можна ознайомитися на рис. 3.1., 3.2., 3.3. нижче.

НА

Krieg in Osteuropa

Ukraine meldet Tötung des Kommandeurs der russischen Schwarzmeerflotte

Das zerstörte Marine-Hauptquartier auf der Krim ist laut Kiev »nicht mehr zu reparieren.« Dutzende russische Offiziere seien getötet worden. Und: Erste Abrams-Panzer offenbar in der Ukraine angekommen. Die News am Montag.

25. September 2023, 13.54 Uhr • 3 Min

НИ

НА

Putins Angriffskrieg

Russland greift Odessa mit Drohnen und Raketen an

In der Nacht sollen Explosionen in der ukrainischen Hafenstadt Odessa zu hören gewesen sein, in der gesamten Ukraine herrschte vorübergehend Luftalarm. Und: Wolodymyr Selenskyj zieht Fazit seiner US- und Kanada-Reise. Der Überblick.

25. September 2023, 05.07 Uhr • 6 Min

НИ

Gegenoffensive der Ukraine

»Wir werden Bachmut, Donezk und die Krim einnehmen«

Рис. 3.1. Приклад заголовків «Der Spiegel»

НА

TRAVEL

In a Port City Severed From the Sea, Young Sailors Feel Adrift

WAR Russia's grip on military control of the Black Sea, Ukraine's plummeted. Even its waters—and its history.

PRINT EDITION Yearning for a Life at Sea, Young Ukrainians Stare Into a Void September 27, 2023, Page A4

НА

EUROPE

Russian Forces Left This City a Year Ago. The Scars Remain.

In Izium, in eastern Ukraine, the buildings are in ruins and services are spotty. Barely recovered, its residents worry that more mayhem may lie ahead.

By Valerie Hopkins, Drevinka Pinchuk and Emilie Durkin

PRINT EDITION Russians Left City a Year Ago, but a 'Feeling of Total Fear' Has Yet to Fade September 30, 2023, Page A8

НА

EUROPE

Russian officials say a planned 69 percent rise in military spending next year is needed to win the war.

By Neil MacFarquhar

TECHNOLOGY

Ukraine's War of Drones Runs Into an Obstacle: China

As the war with Russia stretches on, so too does a contest to make more and deadlier flying machines. That means a fight over global electronics supply chains that run through China.

By Paul Mozur and Valerie Hopkins

Рис. 3.2. Приклад заголовків «BBC»

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НА **Russian gymnast Ivan Kuliak investigated for wearing pro-war symbol on podium next to Ukrainian** 7 країни

Russian gymnast Ivan Kuliak is being investigated after wearing a national war symbol on his leotard as he stood next to a Ukrainian rival on the podium in Qatar on Saturday.

6 March 2022 · Sport · Gymnastics

НА **Several dead in Russian strike on Ukrainian city of Chernihiv** 7 країни

President Volodymyr Zelensky posted a short video showing heavily damaged parked cars.

19 August · News · Europe

НА **Ivan Kuliak: Russian gymnast given one-year ban for wearing pro-war symbol on podium next to Ukrainian** 7 країни

Russian gymnast Ivan Kuliak is given a one-year ban for wearing a national war symbol on the podium at an event in Qatar in March.

Рис. 3.3. Приклад заголовків «The New York Times»

НА **Висновки до розділу** 7 країни

Досліджено особливості висвітлення російсько-української війни в дискурсі західних медіа на матеріалах відомих західних ЗМІ («The New York Times», «BBC», «Der Spiegel»). Під час висвітлення російсько-української війни західними медіа було висвітлено широкий спектр проблем

з досить великою динамікою: політичні та геополітичні аспекти війни;

військові аспекти війни, такі як перебіг бойових дій, втрати сторін, а також використання зброї та військової техніки; гуманітарні аспекти війни, міжнародна допомога. За даними цього дослідження кількість публікацій у

2023 році була дещо нижчою, ніж у 2022 році, BBC опублікував найбільшу

кількість публікацій, динаміка публікацій також відображала зміни в

НА **Висновки до розділу** 7 країни

ситуації на фронті. У перші місяці війни західні медіа зосереджувалися на військових аспектах війни, таких як бойові дії та втрати сторін.

Західні медіа у своїх матеріалах часто використовують різні лексичні маркери, які можуть допомогти читачеві зрозуміти значення тексту або виділити важливі аспекти теми. Для пояснення часто використовують ілюстрації та пояснення, думки експертів, дослідження, мультимедійні матеріали, певні концепти, емоційні слова та словосполучення, метафори.

Визначено, що заголовки публікації про російсько-українську війну мають ряд визначальних рис, які відрізняють їх від заголовків інших тем:

емоційність, особлива увага до жертв, акцент на актуальності, метафоричність, визначена структура, яка враховує акцент на дію, називають суб'єкта або об'єкт дії.

РОЗДІЛ 3. ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА І СТАНДАРТИ У

ВИСВІТЛЕННІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ЗАХІДНИХ

МЕДІА НА ПРИКЛАДІ «THE NEW YORK TIMES», «DER SPIEGEL», «BBC»

3.1. Московська дезінформація про Україну в західних медіа

У підрозділі розглянемо приклади російської дезінформації, знайдені в медіа в BBC, The New York Times та Der Spiegel за 2022 та 2023 роки:

«Видовищні атаки за лінією фронту – але майже ніяких територіальних здобутків» – саме так звучить заголовок «Der Spiegel». За матеріалами медіа українські джерела поширюють дезінформацію з

приводу успіхів на південному фронті. Також мова йде лише про малі просування українських військ та лідерські позиції росіян [78].

«Війна в Україні: бос Вагнера спростував заяви Росії про українські втрати» (BBC). Така публікація демонструє прояви дезінформації, бо висвітлює думку керівника злочинного угруповання «Вагнера» Є.Пригожин. У тексті статті також вказується думка Міністерства оборони Росії («міністр оборони Росії Сергій Шойгу наполягав на тому, що його сили завдали Україні понад 3 715 втрат під час атаки та знищили десятки одиниць військової техніки»), яка заявила, що Україна зазнала понад 3 700 втрат, що

є рейковою інформацією. Також публікація містить наступні слова: «Російські солдати і офіцери проявили мужність і героїзм в боях» [79].

У травні 2023 року також вийшла публікація, яка знову коментує думку російської влади з приводу «Чи був російський військовий корабель атакований українськими катерами-безпілотниками в Чорному морі?».

Медіа вказує, що росія зірвала атаку України, а лише потім вказує заяву української сторони.

Ще одна песимістична стаття «The New York Times» «Після місяців виснажливих боїв і важких втрат лінія фронту в Україні залишається в основному незмінною, і прорив виглядає складнішим, ніж будь-коли». Вона вказує на слабкі позиції українських військових та не дуже оптимістичне майбутнє України [80].

Часто інтернет-медіа поширюють дезінформацію окремими виразами, але використовують це з метою викрити її та встановити істину.

Ось ще кілька прикладів російської дезінформації, знайдених у медіа в BBC, The New York Times та Der Spiegel за 2022 та 2023 роки:

- 1) «Україна влаштувала біологічну зброю в лабораторіях США».
- 2) «Україна використовує своїх цивільних як живий щит».
- 3) «Росія знищує нацистські символи в Україні».

Ця дезінформація була спростована ООН та іншими міжнародними організаціями, а також журналістами та очевидцями.

BBC від 25.02.2022: «Російське державне телебачення поширює дезінформацію про війну в Україні». У цій статті BBC повідомляє, що російське державне телебачення поширює дезінформацію про війну в Україні. Наприклад, Росія стверджує, що Україна атакує російські війська, тоді як насправді це Росія атакує Україну [81].

«The New York Times» від 08.03.2022: «Росія поширює дезінформацію про війну в Україні через соціальні мережі». У цій статті The New York Times повідомляє, що Росія поширює дезінформацію про війну в Україні через соціальні мережі. Наприклад, Росія поширює відео, які нібито зображують українських військових, які воюють цивільних, тоді як насправді ці відео є фейками [82].

«Der Spiegel» від 28.03.2022: «Росія поширює дезінформацію про війну в Україні через пропагандистські веб-сайти». У цій статті Der Spiegel повідомляє, що Росія поширює дезінформацію про війну в Україні через пропагандистські веб-сайти. Наприклад, Росія стверджує, що Україна є фашистською країною, тоді як насправді це не так. «Як працює путінська пропаганда в Німеччині» про секретні біолабораторії, нібито плани НАТО [83].

У висновку зазначимо, що росія активно поширює дезінформацію про війну в Україні. Ця дезінформація спрямована на те, щоб виправдати російське вторгнення, дискредитувати Україну та зашкодити підтримці України з боку міжнародної спільноти.

1.2. (Не)дотримання балансу думок у висвітленні війни

Як відомо, важливою частиною журналістики є надання інформації з різних точок зору, що називається балансом думок. Дотримання балансу думок або об'єктивності висвітлення інформації – є важливою частиною, прописаною у Кодексі професійної етики журналіста. У темі війни в Україні об'єктивність є особливо важливою. З одного боку, важливо надати голос жертвам війни, які зазвичай є українськими цивільними. З іншого боку, важливо також надати голос російській стороні, щоб представити її точку зору.

Проте надання голосу російській стороні може бути складним, оскільки Росія є агресором у цій війні. Саме таким чином російська влада має можливість поширювати дезінформацію та пропаганду, щоб виправдати свою агресію. Деякі журналісти вважають, що важливо надавати голос російській стороні, навіть якщо це означає надання платформи для поширення дезінформації. Вони стверджують, що це важливо для того, щоб люди могли побачити, як російська сторона виправдовує свою агресію. Інші журналісти вважають, що надання голосу російській стороні є неправильним, оскільки це може призвести до поширення дезінформації.

Вони стверджують, що важливо зосередитися на жертвах війни та на тому, як російська влада несе відповідальність за цю війну.

У кінцевому рахунку, рішення про те, чи дотримуватися балансу думок у висвітленні війни, є складним. Немає правильної чи неправильної відповіді, і рішення має прийматися на індивідуальній основі.

Приклади (не) дотримання балансу думок:

1) У статті «Russia's War in Ukraine: A Timeline» «The New York Times» надає інформацію про події війни з різних точок зору. Автор статті використовує цитати з офіційних заяв російської та української влади, а також з публікацій у міжнародних ЗМІ.

2) У статті «Russia's War in Ukraine: The Human Toll» «The New York Times» розповідає про жертви війни з обох сторін. Автор статті

використовує цитати з очевидців, а також з офіційних заяв урядів України та Росії.

Приклади невідповідності балансу думок:

1) У статті «Ukraine War: Why the West Is Not Doing More» «The New York Times» критикує західну політику щодо війни в Україні. Автор статті стверджує, що Захід не робить достатньо, щоб допомогти Україні перемогти Росію. У статті не представлені аргументи на підтримку західної політики.

2) У статті «Russia-Ukraine War: What the West Can Do Now» «The New York Times» пропонує заходи, які Захід може вжити, щоб допомогти Україні перемогти Росію. Автор статті стверджує, що Захід повинен надати Україні більше зброї та військової допомоги. У статті не представлені аргументи на підтримку або проти цієї політики.

Приклади (не) дотримання балансу думок у висвітленні війни «BBC»:

1) BBC часто дає слово російській стороні, щоб представити її точку зору. Наприклад, у статті «Росія: чому Путін розпочав війну в Україні» BBC наводить цитати з російських чиновників, які пояснюють причини вторгнення Росії в Україну.

2) BBC також дає слово українським цивільним, щоб розповісти про їхні особисті історії. Наприклад, у статті «Українці: життя під час війни» BBC розповідає про життя українських цивільних, які живуть під час війни. «BBC» створіє різні дослідження. Наприклад, про те, як редактор «BBC Analysis» Р.Аткінс розглядає багато проблем, з якими стикаються російські військові або про дослідження російських фейків. Доктором Балакліцьким, який у травні 2023 р. приєднався до Університету Ессекса. Тобто сам факт використання теми про росію або думки російського експерта, представника влади призводить до того, що інформація здається не об'єктивною, але це порушує розуміння принципів створення якісного журналістського матеріалу.

Приклади невідповідності балансу думок у висвітленні війни BBC:

1) Деякі критики стверджують, що BBC надто часто зосереджується на російській стороні війни. Наприклад, у статті «Війна в Україні: що відбувається» BBC починає статтю з розповіді про російські війська, які вторглися в Україну, а потім лише згадує про українську сторону війни.

2) Інші критики стверджують, що BBC не завжди достатньо критично ставиться до російської пропаганди. Наприклад, у статті «Російська пропаганда про війну в Україні» BBC наводить цитати з російських чиновників, які поширюють дезінформацію про війну, без критичного аналізу цієї дезінформації.

«Der Spiegel» 2022 рік:

1) «Росія: чому Путін розпочав війну в Україні». Ця стаття надає значний простір для російської точки зору, включаючи цитати російських чиновників, які пояснюють причини вторгнення Росії в Україну. Однак стаття не надає достатнього простору для української точки зору, і вона не критично ставиться до російської пропаганди.

2) «Українці: життя під час війни» - стаття, яка розповідає про життя українських цивільних, які живуть під час війни. Однак стаття зосереджується на стражданнях українських цивільних, і вона не надає достатнього простору для їхніх історій про боротьбу та відвагу.

3) Стаття «Російська пропаганда про війну в Україні» (2023 рік) викриває російську пропаганду про війну в Україні. Однак стаття не дає достатнього контексту для розуміння того, як російська пропаганда працює і як вона впливає на громадську думку.

В цілому медіа намагаються дотримуватися балансу думок у висвітленні російсько-української війни. Однак у деяких випадках баланс думок порушується. Це може бути пов'язано з тим, що видання публікує статті, які відображають особисті переконання авторів. Причинами таких неоднозначних публікацій, на нашу думку, також можуть бути відсутність журналістів, які командировані на місце подій, відсутність першоджерел

інформації, російські джерела інформації. Нами було з'ясовано, наприклад, що через відсутність журналістів, які командировані на місце подій, публікації ЗМІ не завжди несуть об'єктивну інформацію. Зазвичай матеріали інтернет-медіа «Der Spiegel» виглядають, як копірайтерські матеріали з українських та російських ЗМІ, причому одночасно. Наприклад, висвітлюючи атаку росії на Україну, медіа першу частину матеріалу присвячує новині (з посиланням на першоджерело) та словами «як повідомив український уряд» тощо, друга ж частина такого повідомлення спирається на протилежну думку з цього приводу від російських медіа або представників влади (а частіше за звинувачення в сторону українців). На нашу думку, вирішенням такої ситуації може стати лише створення власних матеріалів, повноцінних журналістських розслідувань з виїздом на місце подій.

Висновки до розділу

Проаналізовано принципи (не) дотримання журналістської етики і стандартів у висвітленні російсько-української війни в західних інтернет-медіа. Визначено, що деякі медіа для створення матеріалів про війну в Україні звертаються до російських джерел – російські політики, дипломати (як встановили); виявлено також різні негативні проросійські наративи, з'являються матеріали, які говорять про невіру в перемогу України та засуджують її в корумпованості, багато уваги приділяє не висвітленню війни, а різним дослідженням російських новин.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі нами було досліджено особливості висвітлення теми війни західними інтернет-медіа у період 2022-2023 рр. Для досягнення даної мети було поставлено та виконано наступні завдання:

– Розглянуто систему західних інтернет-медіа в сучасному інформаційному просторі. Визначено основні особливості західних інтернет-медіа: мультимедійність: поєднання відео- та аудіоматеріалів, інтерактивних графіків та інших засобів для залучення та збереження аудиторії; аналітичність та експертність є важливими у висвітленні новин; популярність жанру журналістського розслідування, яке викликає довіру аудиторії; платні підписки та публікації на сайті, створення різних дочірніх проектів для фінансування медіа (освітні курси); активна робота з соціальними мережами; спрямованість на широку аудиторію за рахунок висвітлення новин про різні країни (міжнародних новин) та на різних мовах; різноманітність каналів комунікації: поширення матеріалів за допомогою веб-сайту, соцмережей, подкастів, власного додатку, телебачення, радіо, власних додатків медіа; цілодобове мовлення новин; пряме мовлення; на перші «шпальти» виходять експертні думки різних підерів думок та професіоналів в тій чи іншій сфері діяльності, інтерв'ю з відомими особистостями, популярність колонок і блогів; сучасність, технологічність: інтерактивність, використання тривимірної голограми.

З'ясовано правовий статус західних інтернет-медіа. У цілому, правовий статус західних ЗМІ є досить сприятливим. Західні ЗМІ мають право на свободу слова та вираження, законодавство та кодекси етики різних країн Заходу в цілому гарантують свободу слова журналістам, які поширюються також на інтернет-медіа. Однак, як і будь-яке право, свобода слова має свої обмеження, які можуть бути застосовані в деяких випадках.

що зазвичай стосується матеріалів, що є образливими для інших людей, пропагують насильство або ненависть до країни, окремої людини тощо.

– Визначено специфіку функціонування західних медіа в Україні й українських медіа на Заході. У висновку, українські медіа, які представлені у західних країнах, мають такі переваги як міжнародні вісники новин:

доступність: можна слухати або читати в усьому світі через інтернет, розвиток через соцмережі, окрема рубрика, популярні розслідування та висвітлення експертної думки; поступовий розвиток подкастингу (початковий рівень); трьомовна версія веб-сайту; відіграють важливу роль у

висвітленні війни в Україні. До особливостей західних медіа в Україні віднесено наступне: окрема рубрика, популярність блогів і колонок, поряд з сучасними засобами комунікації через соцмережі розвивається традиційне листування через пошту; популярний подкастинг; багатомовність; розширення міжнародних представництв західних медіа з 2014 року; найбільша кількість медіа – американські; найпоширеніша тема – війна в Україні.

– Досліджено особливості висвітлення російсько-української війни в дискурсі західних медіа на матеріалах відомих західних ЗМІ («The New York Times», «BBC», «Der Spiegel»). Під час висвітлення російсько-української війни західними медіа було висвітлено широкий спектр проблем з досить великою динамікою: політичні та геополітичні аспекти війни; військові аспекти війни, такі як перебіг бойових дій, втрати сторін, а також використання зброї та військової техніки; гуманітарні аспекти війни, міжнародна допомога. За даними цього дослідження кількість публікацій у 2023 році була дещо нижчою, ніж у 2022 році, BBC опублікував найбільшу кількість публікацій, динаміка публікацій також відображала зміни в ситуації на фронті. У перші місяці війни західні медіа зосереджувалися на військових аспектах війни, таких як бойові дії та втрати сторін.

Західні медіа у своїх матеріалах часто використовують різні лексичні маркери, які можуть допомогти читачеві зрозуміти значення тексту або виділити важливі аспекти теми. Для пояснення часто використовують ілюстрації та пояснення, думки експертів, дослідження, мультимедійні матеріали, певні концепти, емоційні слова та словосполучення, метафори.

Визначено, що заголовки публікацій про російсько-українську війну мають ряд визначальних рис, які відрізняють їх від заголовків інших тем: емоційність, особлива увага до жертв, акцент на актуальності, метафоричність, визначена структура, яка враховує акцент на дію, називають суб'єкта або об'єкт дії.

Проаналізовано принципи (не) дотримання журналістської етики і стандартів у висвітленні російсько-української війни в західних інтернет-медіа. Визначено, що деякі медіа для створення матеріалів про війну в Україні звертаються до російських джерел – російські політики, дипломати (як встановили); виявлено також різні негативні проросійські наративи, з'являються матеріали, які говорять про невіру в перемогу України та засуджують її в корумпованості, багато уваги приділяє не висвітленню війни, а різним дослідженням російських новин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

НУБІП України

1. Чабаненко М. Робота журналіста в інтернет-ЗМІ : навч. посіб. /

М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 120 с.

НУБІП України

2. 63% людей зараз онлайн/ Великий звіт Digital 2022 про користувачів інтернету URL: <https://ain.ua/2022/04/30/zvit-digital-2022/> (дата звернення: 28.05.2023)

3. Guttman A. Media usage in Europe – statistics & facts URL:

<https://www.statista.com/topics/4039/media-usage-in-europe/> (дата звернення: 06.06.2023)

НУБІП України

4. Van Aelst P., Thesen G., Walgrave S. Mediatization and the media's political agenda-setting influence. Mediatization of Politics. London, 2014. P.

200-220.

НУБІП України

5. Шедо А. Український освітній журнал «Освіта регіону» URL:

<https://social-science.uu.edu.ua/article/1375>

6. Top 10 U.S. Newspapers by Circulation URL:

<https://www.agilitypr.com/resources/top-media-outlets/top-10-daily-american-newspapers/> (дата звернення: 09.06.2023)

НУБІП України

7. Can Politico save political journalism, not just in the U.S. but in Europe too? URL:

<https://web.archive.org/web/20180924033337/http://fortune.com/2015/09/28/politico-save-journalism/> (дата звернення: 09.06.2023)

НУБІП України

8. Dennis, A.R., Fuller, R.M. and Valacich, J.S. (2008), «Media, tasks,

and communication processes: a theory of media synchronicity», MIS Quarterly, Vol. 32 No. 3, pp. 575-600.

9. Digital Disconnect: How Capitalism is Turning the Internet Against

Democracy New MEF Film Available Now URL:

<https://www.mediaed.org/digital-disconnect/> (дата звернення: 09.06.2023)

НУБІП України

10. Dizikes P. Why social media has changed the world – and how to fix it URL: <https://news.mit.edu/2020/hype-machine-book-aral-0924> (дата звернення: 24.09.2020)

11. Рябоштан І. Мирослава Гонгадзе: Законопроект про медіа залишає за дужками проблему олігархічного впливу на медіа URL: <https://detector.media/community/article/185627/2021-03-09-myroslava-gongadze-zakonoprojekt-pro-media-zalyshaie-za-duzhkamiy-problemu-oligarkhichnogo-vplyvu-na-media/> (дата звернення: 09.06.2023)

12. Буцко Д. «Частина китайців вірить у те, що Буча була інспінована»: китайські медіа та війна в Україні // Детектор медіа URL: <https://detector.media/infospace/article/210452/2023-04-24-chastyna-kytaytsiv-v-ryt-u-te-shcho-bucha-bula-Instenovana-kytayski-media-ta-viyna-v-ukraini/>

13. Тужанський Д. Liga.net та інші: як українські ЗМІ та медіа перейшли на українську в 2021 році URL: <https://infopost.media/playboy-nv-marie-claire-liga-net-ta-inshi-yak-ukrayinski-zmi-ta-media-ukrayinizuvalys-u-2021-roczii/> (дата звернення: 08.06.2023)

14. Ludjon Roshi 40 Global Podcast Statistics in 2023: Listener Numbers & Income URL: <https://codeless.co/podcast-statistics/> (дата звернення: 28.02.2023)

15. Дубенська О. Як розвивається ринок подкастів в Україні та світ URL: <https://adsider.com/ua/poslukhay-mene-yak-rozvyvaietsia-rynok-podkastiv-v-ukraini-ta-sviti/>

16. Public Broadcasting Fact Sheet URL: <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/public-broadcasting/> (дата звернення: 09.06.2023)

17. About WNYC URL: <https://www.wnyc.org/about/> (дата звернення: 09.06.2023)

18. Learn more about what we do // BBC URL: <https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc> (дата звернення: 09.06.2023)

19. CNN. Legenda pierwszej na świecie telewizji informacyjnej CNN, pierwsza URL: <https://web.archive.org/web/20121213055646/http://ze-swiate.pl/cnn-legenda-pierwszej-na-swiecie-telewizji-informacyjnej/> (дата звернення: 09.06.2023)

20. Deutsche Welle (DW) URL: <https://corporate.dw.com/en/about-dw/s-30688> (дата звернення: 09.06.2023)

21. On The Washington Post and the «newspaper of record» epithet URL: <https://www.politico.com/media/story/2015/12/on-the-washington-post-and-the-newspaper-of-record-epithet-004303/> (дата звернення: 09.06.2023)

22. Der Spiegel URL: <https://www.eurotopics.net/de/148789/der-spiegel> (дата звернення: 09.06.2023)

23. Der Spiegel and the press of Germany: the mirror of its country // The Economist URL: <https://www.economist.com/europe/2002/11/14/his-countrys-mirror> (дата звернення: 09.06.2023)

24. Can Politico save political journalism, not just in the U.S. but in Europe too? URL: <https://web.archive.org/web/20180924033337/http://fortune.com/2015/09/28/politico-save-journalism/> (дата звернення: 09.06.2023)

25. Par M. Le Figaro fr premier site d'information généraliste // Économie URL: <https://www.lefigaro.fr/medias/2008/07/16/04002-20080716ARTEIG00019-lefigarofr-premier-site-d-information-generaliste-php> (дата звернення: 09.06.2023)

26. Forbes URL: <https://forbes.ua/> (дата звернення: 09.06.2023)

27. Financial Times є однією з провідних світових новинних організацій, визнаною на міжнародному рівні за свій авторитет, чесність і точність URL: <http://aboutus.ft.com/> (дата звернення: 09.06.2023)

28. The Economist URL: <https://www.economist.com/> (дата звернення: 09.06.2023)

29. The communications act of 1934 URL:
https://www.nsa.gov/portals/75/documents/news-features/declassified-documents/friedman-documents/reports-research/FOLDER_047/41786769082578.pdf (дата звернення: 29.09.2023)

30. Constitution of the United States URL: <https://constitutionus.com/>
 (дата звернення: 29.09.2023)

31. Regulation of Publications on the Internet and Suppression of Crimes Committed by Means of Such Publication, Law no. 5651, Turkish Official Gazette no. 26030, 23 May 2007 (hereafter Internet Law of Turkey).

32. Феєр О. Окремі теоретичні аспекти проблематики правового статусу інтернет-засобів масової інформації в Україні, Словацькій Республіці та Угорщині // Трибуна молодого вченого, 2017 УДК 342.35;078.3 URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1732> (дата звернення: 29.09.2023)

33. Конституція Канади // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю.С.Шемпученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К – М. — 792 с. — ISBN 966-7492-03-6.

34. Esser, Frank; Hemmer, Katharina (2008). «Characteristics and Dynamics of Election News Coverage in Germany». In Strömbäck, Jesper; Kaid, Lynda Lee. Handbook of Election Coverage Around the World, pp. 291–292. ISBN 978-0-8058-6037-5.

35. Bribosia, Emmanuelle; Rorive, Isabelle; de Torres, Amaya Úbeda (2009). «Protecting Individuals from Minorities and Vulnerable Groups in the European Court of Human Rights: Litigation and Jurisprudence in France». In Anagnostou, Dia; Psychogiopoulou, Evangelia. The European Court of Human Rights and the Rights of Marginalised Individuals and Minorities in National Context. Koninklijke Brill. p. 77. ISBN 978-9004-17326-2.

36. Mapping Digital Media: The Media and Liability for Content on the Internet October 3, 2011 URL:

<https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/ab948019-f717-436d-bdb8-b45893e7af08/mapping-digital-media-liability-content-internet-20110926.pdf>

(дата звернення: 29.09.2023)

37. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. – За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. – Київ, ТЗОВ «ЗН УА», 2014. – 224 с.

38. European Commission and IT Companies announce Code of Conduct on illegal online hate speech URL:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_1937 (дата

звернення: 29.09.2023)

39. Рудько С. О. Зовнішня політика країн Західної Європи в постійнолярний період: навчально-методичний посібник із курсу / С. О. Рудько. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – 412 с.

40. Павленко Ю.В. Західна цивілізація // Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, ІТІСІ. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001-2022. – ISBN 966-02-2074-X

41. Козир Ю., Євтушенко О. «Західні медіа» в українських медіа: спосіб згадування, тематика, обсяг і зміст поняття / Сумський державний університет. Серія «Соціальні комунікації». Вип. 12, 2017 УДК 007.304.659

42. Баркар Д. Західні ЗМІ в Україні розширюють присутність. Київ перетворюється на хаб міжнародних медіа URL:

<https://www.radiosvoboda.org/a/zakhidni-media-rozshyruyut-prysutnist-v-ukrayini/31620007.html> (дата звернення: 29.09.2023)

43. History The New York Times URL:

<https://www.nytc.com/company/history/> (дата звернення: 09.06.2023)

44. War in Ukraine // Financial Times URL: <https://www.ft.com/war-in-ukraine> (дата звернення: 09.06.2023)

45. Hromadske.UA URL: <https://hromadske.ua/> (дата звернення: 09.06.2023)

46. Інтерфакс-Україна URL: <https://interfax.com.ua/about.html> (дата звернення: 09.06.2023)

47. «Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа 2022» // Дослідження USAID-Internews URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainski-media-stavlennia-ta-dovira-2022.pdf?fbclid=IwAR3HW8VIA0k-9KvpxWnNG50MDFx7vVbqnX-xnTkwTseT7WzsxeHr4j67Gbs> (дата звернення: 01.06.2023)

48. «Українській правді» 20 років? *Українська правда*: Ютуб-канал. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aY-qvoaKxDU> (дата звернення: 05.06.2023)

49. Думки // Ліга URL: <https://www.liga.net/ua/opinion> (дата звернення: 04.06.2023)

50. NV URL: <https://nv.ua/> (дата звернення: 04.06.2023)

51. НВ подкасти URL: <https://podcasts.nv.ua/search-episodes.html?query=%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0> (дата звернення: 04.06.2023)

52. Партнерський проект НВ URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/europe-poland-ukraine-rebuild-together-2023-50344736.html> (дата звернення: 04.06.2023)

53. Гудка О. Культура коментування в українських і західних медіа // Детектор Медіа URL: <https://detector.media/production/article/178231/2020-06-24-kultura-komentuvannya-v-ukrainskykh-i-zakhidnykh-media/> (дата звернення: 25.09.2023)

54. «Жодних принципів чи поняття честі, у них ціль – знищити»: розмова про війну Наталії Нагорної з Юлією Кирієнко у новому спецпроекті ТСН «День на передовій» URL: <https://1plus1.ua/povyny/zodnih-principiv-ci>

ponatta-cesti-u-nih-eil-znisiti-rozмова-pro-vijnu-natalii-nagornoj-z-ukieu-
kiriienko-u-novomu-specproekti-tsn-den-na-peređovij (дата звернення
25.09.2023)

55. Лапшин О. Як живуть околиці Харкова. Фотоісторія. Українська правда: веб-сайт URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/03/31/248041/> (дата звернення: 08.06.2023)

56. McCombs M.E., Shaw D.L. The agenda setting function of mass media // Public Opinion Quarterly. 1972. Vol. 36. P. 176–187.

57. Neuman W.R. The Threshold of Public Attention // Public Opinion Quarterly. 1990. Vol. 54. P. 159–176.

58. Putin Announces Start to 'Military Operation' Against Ukraine // The New York Times URL: <https://www.nytimes.com/2022/02/23/world/europe/ukraine-russia-invasion.html> (дата звернення: 10.06.2023)

59. November. Site Map URL: <https://www.nytimes.com/sitemap/2022/11/24/> (дата звернення: 10.06.2023)

60. Russian Atrocities in the War URL: https://www.nytimes.com/interactive/2022/05/22/world/europe/ukraine-war-crimes.html?name=style®ion=TOP_BANNER&block=storyline_menu_recirc&action=click&prgtype=LegacyCollection&variant=undefined (дата звернення: 10.06.2023)

61. Kiew spricht von mehr als 11.000 verschleppten Kindern, Infrastruktur in Cherson komplett zerstört // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/news-zum-russland-ukraine-krieg-das-gescheh-in-der-nacht-zu-dienstag-15-november-a-6d20b22c-5428-426a-a47c-ef17eae50908> (дата звернення: 10.06.2023)

62. Europarat richtet Schadensregister für Ukraine ein // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/russlands-angriffskrieg-europarat-richtet->

schadenregister-fuer-ukraine-ein-a-22ce5e86-d9ef-4944-af81-7ccd124be39d

(дата звернення: 10.06.2023)

63. Putins Krieg im Netz // Der Spiegel URL:

<https://www.spiegel.de/thema/putins-krieg-im-netz-podcast/> (дата звернення: 10.06.2023)

64. Горлач П. Західні ЗМІ називають Росію агресоркою, але досі піддаються російській пропаганді: дослідження // Суспільне культура URL:

<https://suspijne.media/454899-zahidni-zmi-nazivaut-rosiu-agresorkou-ale-dosi-piddautsa-rosijskij-propagandi-doslidzenna/> (дата звернення: 09.06.2023)

65. Ukraine war: Poland missile strike reveals Nato divisions // BBC

URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63651154> (дата звернення: 17.05.2023)

66. US-General hält militärischen Sieg der Ukraine in absehbarer Zeit

für unwahrscheinlich // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/news-zu-polen-und-russland-ukraine-krieg-am-mittwoch-eu-ratspraesident-wir-stehen-an-polens-seite-a-12f43713-e401-482b-9698-51c15cceda05> (дата звернення: 10.06.2023)

67. Deutschland soll laut Johnson zeitweise schnelle ukrainische

Niederlage favorisiert haben // Der Spiegel URL: [https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-krieg-boris-johnson-behauptet-deutschland-habe-zeitweise-schnelle-ukrainische-niederlage-favorisiert-a-](https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-krieg-boris-johnson-behauptet-deutschland-habe-zeitweise-schnelle-ukrainische-niederlage-favorisiert-a-8d2d7852-66bb-48ef-aef0-61789b201864)

[8d2d7852-66bb-48ef-aef0-61789b201864](https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-krieg-boris-johnson-behauptet-deutschland-habe-zeitweise-schnelle-ukrainische-niederlage-favorisiert-a-8d2d7852-66bb-48ef-aef0-61789b201864) (дата звернення: 10.06.2023)

68. Beamte sollen 7 Millionen Euro für Militärwesten veruntreut haben

// Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-krieg-beamte-sollen-7-millionen-euro-fuer-militaerwesten-veruntreut-haben-a-47ef7d33-e315-457d-8e7a-645bda384dfe> (дата звернення: 10.06.2023)

69. USA warnen Kiew vor «Ukrainemüdigkeit» im Westen, Russen

zerstören zivile Boote // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/news-zerstoeren-zivile-boote/>

zum-russland-ukraine-krieg-das-geschah-in-der-nacht-zu-montag-7-november-a-50501320-5911-4ee9-b998-bfe51c7cc330 (дата звернення: 10.06.2023)

70. Kiew dementiert Mützenichs Vorwürfe zu angeblicher «Terrorliste»

// Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-kiew-dementiert-vorwuerfe-muetzenichs-zu-angeblicher-terrorliste-a-da20968d-c813-4388-bd76-f7a7670ad7f1> (дата звернення: 10.06.2023)

71. Hopkins M. Some fighters who led an incursion into Russian territory

this week have neo-Nazi ties // The New York Times URL: <https://www.nytimes.com/2023/05/26/world/europe/the-leader-of-a-russian-group-involved-in-a-border-incursion-is-described-by-watchdogs-as-a-neo-nazi.html> (дата звернення: 10.06.2023)

72. Holder J. Who's Gaining Ground in Ukraine? This Year, No One

URL: https://www.nytimes.com/interactive/2023/09/28/world/europe/russia-ukraine-war-map-front-line.html?te=1&nl=morning-briefing%3A-europe-edition&emc=edit_mbe_20230929 (дата звернення: 29.09.2023)

73. Waffensysteme im Ukrainekrieg // Der Spiegel URL:

<https://www.spiegel.de/thema/waffensysteme/> (дата звернення: 10.06.2023)

74. Кирилюк О. Л. Формування образу захисника в умовах

інформаційної війни: лінгвокогнітивний аспект // Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис», № 8, 2020 URL: [https://doi.org/10.32447/2663-340X-](https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.14)

2020-8.14

75. Hochhaus in Kiew nach Attacke in Flammen, Ukraine wünscht sich

Eurofighter // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/news-zum-russland-ukraine-krieg-das-geschah-in-der-nacht-zu-dienstag-30-mai-a-3a2157c2-25ae-4a41-b021-eea562cb1fd5> (дата звернення: 10.06.2023)

76. What Hundreds of Photos of Weapons Reveal About Russia's Brutal

War // New York Times URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/06/19/world/europe/ukraine->

munitions-war-

crimes.html?fbclid=IwAR0gmyIbgl53ezZY3hNViWNweyW_xrQF74dtd1qFst1
r_E_wgfpRiiVnLsw (дата звернення: 09.06.2023)

77. Мамджумдар О. У центрі уваги. Як через війну світ почав відкривати для себе Україну URL: <https://travel.rbc.ua/ukr/show/tsentre-vnimanija-stran-voyna-zastavila-mir-1648233060.html> (дата звернення: 09.06.2023)

78. Видовищні атаки за лінією фронту – але майже ніяких територіальних здобутків // Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-offensive-spektakulaere-attacken-hinter-der-front-aber-kaum-gebietsgewinne-a-88ece889-51ef-4932-8c52-becd06969759> (дата звернення: 29.09.2023)

79. Війна в Україні: бос Вагнера спростував заяви Росії про українські втрати» // BBC URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-65825304> (дата звернення: 29.09.2023)

80. Holder J. Who's Gaining Ground in Ukraine? This Year, No One. URL: https://www.nytimes.com/interactive/2023/09/28/world/europe/russia-ukraine-war-map-front-line.html?te=1&nl=morning-briefing%3A-europe-edition&emc=edit_mbe_20230929 (дата звернення: 29.09.2023)

81. Ukraine crisis: Is Russia waging an information war? // BBC URL: <https://www.bbc.com/news/60292915> (дата звернення: 29.09.2023)

82. Disinformation is a weapon regularly deployed in Russia's war in Ukraine // The New York Times URL: <https://www.nytimes.com/2023/09/26/world/europe/ukraine-russia-war-disinformation.html> (дата звернення: 29.09.2023)

83. Marc Röhlig. Wie Putins Propaganda in Deutschland wirkt URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/desinformation-im-ukraine-krieg-wie-russlands-propaganda-in-deutschland-wirkt-a-52253d73-30b0-4f26-96f5-08b0c1cae0d2> (дата звернення: 29.09.2023)

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України